

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözümleri

[Türkçe okumak için tıklayınız](#)

Problems Faced by Child Development Specialists Working in Special Education and Rehabilitation Centers and Their Solutions

[Click here to read in English](#)

Gönderim Tarihi | Date Received: 10.06.2024

Kabul Tarihi | Date Accepted: 22.05.2025

Erken Görünüm | Online First: 28.05.2025

Kevser Kılıç¹

Kezban Tepeli²

¹ *Sorumlu Yazar:* Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, Türkiye, E-posta: kevserkilicx@gmail.com

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye, E-posta: ktepli@selcuk.edu.tr

Etik Onay | Ethical Approve

Bu araştırma için, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 26.04.2024 tarih ve 155 karar sayılı etik kurul izni alınmıştır.

For this study, ethics committee permission dated 26.04.2024 and numbered 155 was obtained from Karamanoğlu Mehmetbey University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee.

Yazarların Katkı Düzeyleri | Authors' Contributions

Bu araştırmada iki yazar da eşit düzeyde ve aktif görev almıştır.

Both authors took an equal and active role in this research.

Çıkar Çatışması Beyanı | Conflict of Interest

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

The authors declared no conflict of interest.

Destek | Funding

Araştırmanın fonlanması halinde alınan desteğe ilişkin bilgiler bu bölüme yazılmalıdır.

If the research is funded, information on the support received should be written in this section.

Teşekkür | Acknowledgement

Araştırmamızda katılımcı olarak yer alan kişilere katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

We would like to thank the participants for their contributions.

Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları yazarlara ait olup, ticari kullanım hakkı dergimize aittir. Çalışmalar CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

The copyrights of the studies published in our journal belong to the authors, and the journal reserves the right to commercial use. These studies are published as open access with the CC-BY-NC-ND license.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözümleri

Kevser Kılıç¹

Kezban Tepeli²

¹ Sorumlu Yazar: Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, Türkiye, E-posta: kevserkili@kmu.edu.tr

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye, E-posta: ktepeli@selcuk.edu.tr

Öz

Giriş: Çocuk gelişimcilerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde sorunlar ile karşılaştıkları bilinmekte ve sorunlara çözüm önerilerinin sunulmasına yönelik araştırma ihtiyacı dikkat çekmektedir. Bu çalışmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Karaman, Konya ve Ankara illerinden 25 kadın katılımcı ile görüşmeler yapılarak sorunlar belirlenmiş ve sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan durum çalışması ile yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını Karaman, Konya ve Ankara illerindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu 25 çocuk gelişimci oluşturmaktadır. Araştırmada demografik bilgi formu ile görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler görüşme yolu ile elde edilmiş ve içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Bulgular incelendiğinde, katılımcıların özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde kurum, aile, maaş, eğitim ve mesleki yeterlilik konularında sorunlar ile karşılaştıkları; aynı zamanda katılımcıların materyal yetersizliği, çalışma koşulları, maaş ve eğitim konularında çeşitli önerileri olduğu görülmüştür.

Tartışma: Bu kapsamda katılımcıların karşılaştıkları sorunlar belirlenmiş, katılımcıların olası çözüm önerileri ile araştırmacıların da çözüm önerileri alanyazın çerçevesinde ele alınmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma sonucunda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin kurum, aile, maaş, eğitim ve mesleki yeterlilik konusunda sorunlar ile karşılaştığı, katılımcıların sorunların çözümüne yönelik önerilerinin olduğu ve çeşitli eğitimleri almak istedikleri bilgisine ulaşılmıştır. Araştırmada bulgulara yönelik olarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Çocuk gelişimci, özel eğitim, rehabilitasyon merkezi, sorun, çözüm önerileri.

Geliş tarihi: 10.06.2024 **Kabul tarihi:** 22.05.2025 **Erken Görünüm:** 28.05.2025

Atıf bilgisi: Kılıç, K., & Tepeli, K. (2026). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözümleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 27(1), 23-40.

<https://doi.org/10.21565/oelegitimdergisi.1575969>

Giriş

Özel eğitim gereksinimi olan birey Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (ÖEHY) (2018) verilen tanıma göre; "Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey"dir. Özel eğitim gereksinimi olan bireyler yaşamları boyunca çeşitli alanlarda tanı alabilmekte ve çeşitli özellikler sergileyebilmektedir. Örneğin; otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerde öfke krizleri (Norris vd., 2019), düşük uyum ve iletişim becerileri (Charman vd., 2011), kafasına vurma, eşyalara zarar verme gibi davranışlar (Koçak, 2020); zihinsel engeli olan bireylerde düşük sosyal uyum yeteneği (Luckasson vd., 2002), sinirlilik hali (Hashino vd., 1997), ellerini, ayaklarını sallama gibi tekrarlayan hareketler (Rojahn, 2001); görme engeli olan bireylerde duyguları tanımadaki sınırlılık (Picard vd., 2011) ve denge kaybı ile sık düşme gibi durumlar görülebilmektedir (Chuvarayan, 2019). Fiziksel engeli olan bireylerde fiziki görünümündeki farklılığın farkındalığı neticesinde yüksek kaygı (Oaten vd., 2011; Park vd., 2003); işitme engeli olan bireylerde ise engelin doğuştan ya da sonradan olması ile az duyma ya da hiç duymama durumuna göre değişen akademik bilgiyi edinmede (Kritzer, 2009; Pagliaro & Kritzer, 2010) ve ifade edici dil becerilerinde sınırlılık (Doğru vd., 2020) görülebilmektedir. Özgül öğrenme güçlüğü olan bireylerde ise okuma-yazma-hesap işlemleri gibi akademik becerilerde sınırlılık, dikkati odaklamada güçlük, bilgilerin bellekte uzun süreli tutulmaması (Crouch, 2019; Lewandowski vd., 2013; Wray vd., 2013) gibi gelişimsel ve davranışsal özellikler görülebilmektedir. Bu bilgilerden anlaşıldığı üzere bu bireylerin birçok alanda ek desteğe ve özel bir eğitime ihtiyacı bulunmaktadır.

Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin ihtiyaç duydukları özel eğitim ÖEHY (2018) tarafından, "eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmaktadır. Bu özel eğitim hizmetleri çeşitli kurumlarda verilmektedir. Bu kurumlardan birisi özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleridir. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne (2012) göre "özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda destek eğitimine ihtiyacı olduğu belirlenen (Değişik ibare: RG-24/5/2013-28656) engelli bireylere destek eğitimi hizmeti veren özel öğretim kurumu" şeklinde ifade edilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde (2012) özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim hizmetlerinin çocuk gelişimci de dahil çeşitli meslek alanlarından personel tarafından verildiği belirtilmektedir.

Çocuk gelişimciler temelde formal ve informal değerlendirme araçlarını kullanarak tipik gelişim gösteren/göstermeyen çocuklar hakkında veriler toplayıp, bu doğrultuda çocukların gelişimsel değerlendirmelerini yapmakla sorumlu olan ve çocuğun gereksinimine yönelik programları hazırlayıp uygulayan meslek elemanlarıdır (Tercan & Bıçakçı, 2017). Bu tanım doğrultusunda çocuk gelişimcilerin çeşitli çalışma alanları bulunmakta ve alanlara göre görev süreçlerinde değişiklikler olmaktadır. Örneğin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin görevlerinden bazıları Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde (2012) "(Değişik ibare: RG-24/5/2013-28656) engelli bireylerin eğitim performanslarını ve yetersizlik türünü dikkate alarak eğitimleri sırasında kullanılmak üzere alanıyla ilgili gerekli materyalleri hazırlamak, (Değişik ibare:RG-24/5/2013-28656) engelli bireyleri fizikî, zihinsel ve sosyal gelişim bakımından incelemek ve yaş düzeylerine uygun gelişimlerini değerlendirmek" şeklinde açıkça belirtilmiştir. Bu bilgiler dikkate alındığında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin yetkin ve önemli meslek grubundan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Sağiroğlu (2006) da bu düşüncüyü desteklemektedir. Benzer şekilde Doğan-Keskin ve Bayhan (2020) da çocukların her yönden sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için çocuk gelişimcilerin önemli birer meslek elemanı olduğunu vurgulamaktadır.

Taştepe ve Köksal-Akyol (2014) tarafından çocuk gelişimcilerin çalışma ortamları ile çalışma memnuniyet düzeylerinin, verdikleri hizmet kalitesini etkilediği belirtilmektedir. Özellikle özel eğitim gereksinimi olan çocuklar gibi hassas çalışma süreci gerektiren bir alanda bu konunun üzerinde önemle durulması gerekliliğine inanılmaktadır. Arucan (2008) özel eğitimde çalışan çocuk gelişimcilerin duygusal olarak tükenmişliklerinin fazla olduğunu belirtmiştir. Alanyazında konu ile ilgili bazı araştırmalara ulaşılmış; ancak bu araştırmaların sorunları genel olarak belirlediği ve bu yönleri ile sınırlı kaldığı görülmüştür (Arucan, 2008; Yavuz & Kahraman, 2022). Ek olarak alanyazında konuya yönelik farklı şehirlerdeki katılımcılara ulaşıp sorunların ayrıntılı tespiti ve katılımcılar tarafından sunulan olası çözüm önerilerinin incelendiği güncel araştırma ihtiyacı görülmüştür. Bu araştırma ile bu ihtiyaç durumu giderilmek istenmiştir. Bu kapsamda araştırma Karaman, Konya ve Ankara illerindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve sorunlara çözüm önerilerinin sunulması amacı ile yürütülmüştür. Araştırma soruları aşağıda verilmiştir.

1. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik olası çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Konya, Karaman ve Ankara illerinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu 25 çocuk gelişimci ile nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan durum çalışması şeklinde yürütülmüştür. Durum çalışması, belirli bir zaman içerisinde araştırılmak istenen durumu ortaya koymak amacı ile katılımcılar ile görüşme, gözlem, raporlar vb. kullanımı ile ayrıntılı incelemelere dayanan bir yaklaşımdır (Christensen vd., 2015; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2023-2024 eğitim öğretim yılı Konya, Karaman ve Ankara illerinde yer alan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu 25 çocuk gelişimci oluşturmaktadır. Katılımcılar, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme içerisinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Amaçlı örneklemede bilgili ve deneyimli kişiler seçilmekte, bilgi yönünden zengin olduğuna inanılan durumlar ayrıntılı olarak incelenmektedir (Palinkas vd., 2015). Ölçüt örnekleme ise; katılımcıların araştırmacılar tarafından belirlenen ön koşul özelliklere sahip bireylerden seçilmesi şeklinde kullanılan bir örnekleme türüdür (Büyüköztürk vd., 2009; Patton, 2002). Bu araştırmada da bazı ön koşul özellikler aranmıştır. Bu ön koşul özellikler çocuk gelişimcilerin lisans mezunu olması ve öğrenci ile seansa girmesi şeklindedir. Araştırma bu özellikleri sağlayan 25 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırma etiği kapsamında, katılımcıların gizliliğine dikkat edilerek K1 vb. şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Katılımcıların tümü kadındır.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışma yılı	Çalıştığı il	Lisans mezunu olma süresi	Mezun olunan üniversite	Örgün/açık öğretim mezunu
K1	27	0-2 yıl	Konya	2-4 yıl	KTO Karatay	Örgün
K2	26	2-4 yıl	Konya	2-4 yıl	KTO Karatay	Örgün
K3	27	0-2 yıl	Karaman	0-2 yıl	İstanbul Aydın	Örgün
K4	24	0-2 yıl	Karaman	0-2 yıl	İstanbul Medipol	Örgün
K5	29	4-6 yıl	Konya	4-6 yıl	Karabük	Örgün
K6	28	4-6 yıl	Ankara	4-6 yıl	Selçuk	Örgün
K7	28	0-2 yıl	Ankara	2-4 yıl	İstanbul	Açık
K8	33	0-2 yıl	Ankara	2-4 yıl	İstanbul	Açık
K9	42	2-4 yıl	Karaman	2-4 yıl	İstanbul	Açık
K10	26	0-2 yıl	Ankara	0-2 yıl	Selçuk	Örgün
K11	25	0-2 yıl	Ankara	0-2 yıl	Selçuk	Örgün
K12	24	0-2 yıl	Konya	0-2 yıl	Karabük	Örgün
K13	39	0-2 yıl	Karaman	0-2 yıl	İstanbul	Açık
K14	27	2-4 yıl	Karaman	2-4 yıl	Atatürk	Açık
K15	33	4-6 yıl	Karaman	0-2 yıl	İstanbul	Açık
K16	34	0-2 yıl	Karaman	2-4 yıl	İstanbul	Açık
K17	27	0-2 yıl	Ankara	2-4 yıl	Anadolu	Açık
K18	25	0-2 yıl	Konya	2-4 yıl	KTO Karatay	Örgün
K19	23	0-2 yıl	Konya	0-2 yıl	KTO Karatay	Örgün
K20	31	0-2 yıl	Konya	2-4 yıl	İstanbul	Açık
K21	34	2-4 yıl	Konya	6 yıl ≥	Anadolu	Açık
K22	25	0-2 yıl	Konya	0-2 yıl	KTO Karatay	Örgün
K23	28	4-6 yıl	Konya	4-6 yıl	Selçuk	Örgün
K24	23	0-2 yıl	Ankara	0-2 yıl	Ankara	Örgün
K25	34	2-4 yıl	Karaman	2-4 yıl	İstanbul	Açık

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların yaş aralığı 23 ile 42 arasında olup aritmetik ortalaması 28.88 ± 4.94 olarak bulunmuştur. Katılımcıların %64'ü ($n = 16$) 0-2 yıl, %20'si ($n = 5$) 2-4 yıl ve %16'sı ($n = 4$) 4-6 yıldır özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışmaktadır. Katılımcıların %32'si ($n = 8$) Karaman'da, %40'ı ($n = 10$)

Konya’da, %28’i ($n = 7$) Ankara’da çalışmaktadır. Katılımcıların %40’ı ($n = 10$) 0-2 yıl, %44’ü ($n = 11$) 2-4 yıl, %12’si ($n = 3$) 4-6 yıl ve %4’ü ($n = 1$) 6 yıldan daha fazla süredir lisans öğretiminden mezun durumundadır ve 10 farklı üniversiteden mezun olmuşlardır. Katılımcıların %56’sı ($n = 14$) örgün öğretim mezunu ve %44’ü ($n = 11$) ise açık öğretim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından demografik bilgi formu hazırlanmıştır. Formda katılımcıların yaşı, cinsiyeti, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde kaç yıldır çalışmakta oldukları, hangi ilde çalıştıkları, mezuniyetleri üzerinden kaç yıl geçtiği ve hangi üniversiteden mezun olduklarına yönelik sorular yer almaktadır (bk. Ek A).

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanarak beş ayrı alan uzmanından uzman görüşü alınması ile son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Form için (bk. Ek B).

Veri Toplama Süreci

Araştırma etik ilkelere dikkat edilerek yürütülmüştür. Araştırma öncesinde katılımcılara katılımın gönüllü olduğu ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları aktarılmıştır. Araştırmada görüşmeleri birinci yazar gerçekleştirmiştir. İkinci yazar sürece rehberlik etmiştir. Birinci yazar Karaman ilindeki katılımcılar ile görüşmelerini kurumlarını ziyaret ederek yüz yüze gerçekleştirmiştir. Konya ve Ankara ilindeki katılımcılar ile ise telefon vasıtası ile WhatsApp uygulaması üzerinden gerçekleştirmiştir. Burada formlar görüşme öncesinde katılımcılara Word formatında iletilmiştir. Sonrasında sırası ile katılımcılar ile görüşmeler yapılmıştır. Her bir görüşme sırasında katılımcılara ilgili sorunun cevabını önce ifade etmeleri sonra ifadelerini formda yer alan ilgili sorunun altındaki cevaplama alanına yazmaları istenmiştir. Burada doğrudan alıntı için kolaylık sağlanması amaçlanmıştır. Katılımcıların açıklanmasını istediği sorular açıklanmıştır. Katılımcıların cevaplamak istemediği soruları boş bırakabilecekleri söylenmiştir. Sonrasında her bir katılımcı formu yazara iletmıştır. Görüşmeler sonucunda cevaplanmış formlar Word dosyasına metin olarak aktarılmış ve dosyalar K1, K2 şeklinde kodlamalar ile kaydedilmiştir. Her bir katılımcı ile geçen süre ortalama 25-30 dakika olmuştur.

Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada öncelikle elde edilen veriler Word üzerinden metne çevrilmiş ve sonrasında metinler tekrar okunmuştur. Verilerin birkaç kez okunmasının veri kodlama sürecinde kolaylık sağladığı ve alt kodların oluşmasını kolaylaştırdığı vurgulanmaktadır (Kıral, 2021). Bu kapsamda veriler toplamda 3 kez okunmuş ve sonrasında araştırma kodları şekillenmeye başlamıştır. Katılımcıların görüşlerindeki ortak noktalardan oluşan kod ve kategoriler, temaları ortaya çıkarmaktadır (Merriam, 2014). Bu araştırmada da Karaman, Konya ve Ankara illerindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin deneyimlerinden oluşan kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlardan daha sonra alt kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Daha sonra temalar, alt kategoriler ile ilişkili olarak ilgili alanyazın doğrultusunda yorumlanmış ve raporlama sürecine geçilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin ortaya konması gerekliliği bilinmektedir. Bu kapsamda Konya, Karaman ve Ankara olmak üzere üç ayrı ilde, farklı kurumlarda çalışan toplamda 25 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Karaman ilindeki görüşmeler sırasında araştırmacı görüşmeyi yüz yüze gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda görüşmenin yapıldığı ortamda olmak araştırmacının önyargılarını kontrol etmesine yardımcı olmuştur. Araştırma bu yönü ile yüksek düzeyde geçerli olmaktadır. Diğer yandan Konya ve Ankara illerindeki katılımcılar ile WhatsApp üzerinden yapılan görüşmelerde internetin yavaşlaması ve iletilerin karşıya ulaşması için beklenmesi gibi durumlardan kaynaklı olarak sürecin uzayabildiği görülmüştür. Aynı zamanda nitel araştırmalarda geçerliliğin yüksek olması için Yıldırım ve Şimşek’in (2018) belirttiği üzere; araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarının hazırlanma sürecinde alan uzmanlarından görüş almak gerekliliği bulunmaktadır. Bu araştırmada da beş ayrı uzmandan uzman görüşü alınmış ve sonrasında formların son şekli oluşturulmuştur.

Araştırmanın aktarılabilirliğini (dış geçerlik) sağlamak için, katılımcıların demografik özellikler açısından farklı özelliklere sahip olmasına ve araştırmada belirlenen ön koşul özellikleri sağlamasına özen gösterilmiştir. Aynı zamanda ayrıntılı betimleme yapabilmek amacıyla görüşmeler, doğrudan alıntılar şeklinde alınarak analize dahil edilmiştir. Araştırmanın tutarlılığını (iç güvenilirlik) sağlamak için ise tüm katılımcılara aynı sorular sorulmuştur. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplardan temalar elde edebilmek için cevaplar tekrar tekrar okunmuştur. Görüşme sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek analiz edilmiştir.

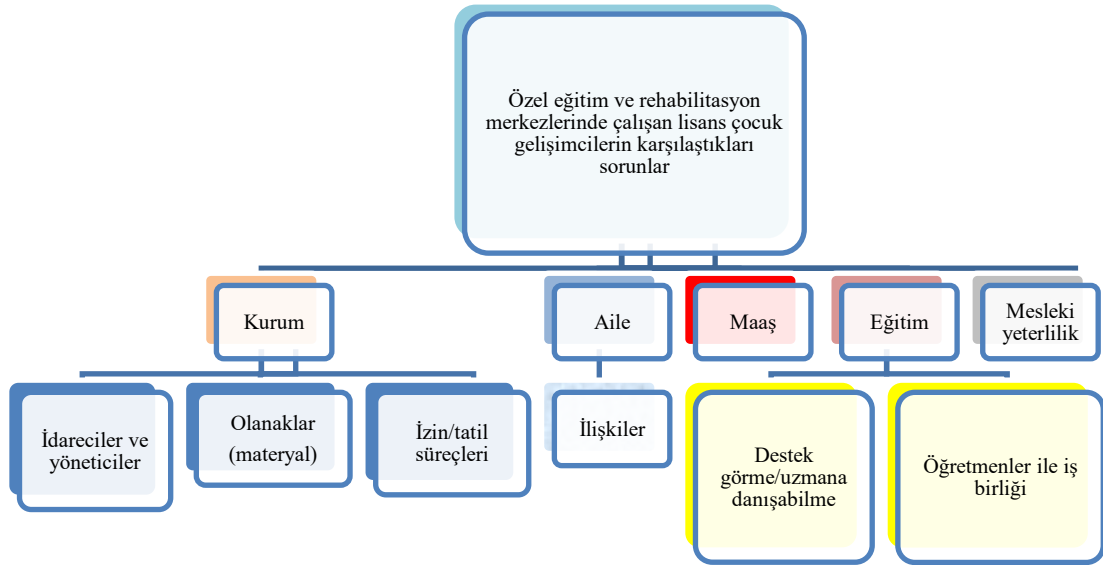
Nitel araştırmalarda farklı kodlayıcılar tarafından aynı veri setine ilişkin kodlama yapılması önemli görülmektedir. Farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan veri setinin, benzerlik oranı da önemli olmaktadır (Fidan & Öztürk, 2015). Bu benzerlik oranı nitel araştırmanın güvenilirliği ile ilgilidir (Baltacı, 2017). Bu araştırmada Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği formül olan; $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda görüş birliğinin %80 ve üzeri olması beklenmektedir (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2002). Bu araştırma için bu oran %95 olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda araştırmanın yazım kısmında yurt içi ve yurt dışı çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler araştırmacıların yorumu ile birlikte verilmiştir. Bu durumlar araştırmada güvenilirliği yüksek olmasını desteklemektedir.

Bulgular

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Lisans Mezunu Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Şekil 1

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Lisans Mezunu Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar Temasına İlişkin Kategoriler

Şekil 1 incelendiğinde “karşılaşılan sorunlar” teması altında “Kurum”, “Aile”, “Maaş”, “Eğitim” ve “Mesleki yeterlilik” kategorileri oluştuğu görülmektedir. Aşağıda bu temalara ilişkin bulgular sırasıyla yer almaktadır.

Kurumda Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda idare ve yöneticiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

İdare ve Yöneticiler Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Çok fazla işe karşılık yetersiz maaş	7	28
İdare ve yönetimle iletişimde yetersizlik	6	24
İdare ve yönetimle çatışmaların varlığı	5	20
Sorun yaşamıyorum	7	28

Tablo 2 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin idare ve yöneticilerle karşılaştıkları sorunlara ilişkin yedi kişi çok fazla işe karşılık yetersiz maaş sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin; K2: “Dosya işlerinin öğretmene yaptırılması ve her zaman %100 performans beklenilmesi.”, K11: “Düşük maaş ve yüksek performans beklentisi ve sürekli değişen öğretmen düzeni.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin idare ve yöneticilerle karşılaştıkları sorunlara ilişkin altı kişi idare ve yönetimle iletişimde yetersizlik şeklinde belirtmişlerdir. Örneğin; K7: “Yeterli olmayan iletişim” K24: “Yöneticiler biz öğretmenler ile görüşmüyor. Yönetimle öğretmenler arasındaki iletişim idarecilerin yöneticilere bilgi aktarımı şeklinde yapılıyor.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin idare ve yöneticilerle karşılaştıkları sorunlara ilişkin beş kişi idare ve yönetimle çatışmaların varlığı şeklinde belirtmişlerdir. Örneğin; K12: “Kurum sahibinin yapısı ve yaklaşımı ile ilgili sorun.” K22: “İdareciler ile ortak kararlar alma konusunda sorunlar yaşıyorum.” ifadesi ile belirtmiştir. Çocuk gelişimcilerden yedi kişi idare ve yöneticilerle herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumun olanakları açısından karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Kurumun Olanakları (Materyal) Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Materyaller yok veya yetersiz	17	68
Sorun yaşamıyorum	7	28
Görüş belirtmeyen	1	4

Tablo 3 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin kurumun olanakları açısından karşılaştıkları sorunlara ilişkin 17 kişi materyallerin olmadığını veya yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin; K7: “Çok eski materyaller hala kullanılıyor, yeni materyal yok.”, K14: “Uygun materyal bulamıyoruz.” ifadesi ile belirtmiştir. Çocuk gelişimcilerden yedi kişi materyal konusunda sorun yaşamadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda izin/tatil süreçleri açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Kurumda İzin/Tatil Süreçleri Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
İzin/tatil günlerinde seansların telafisini yapmak zorunda olma	13	52
İzin alma süreçlerinde sorun yaşanması	6	24
Sorun yaşamıyorum	6	24

Tablo 4 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin kurumda izin/tatil süreçleri açısından karşılaştıkları sorunlara ilişkin sekiz kişi izin/tatil günlerinde seansların telafisini yaptıklarını belirtmişlerdir. Örneğin; K3: “Telafi derslerini kendi tatil günlerimizde yapıyoruz.”, K10: “Bazen izin aldığımız gün ve saat kadar hafta sonu telafi yapmamız bekleniyor.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin izin/tatil süreçleri açısından karşılaştıkları sorunlara ilişkin altı kişi izin alma süreçlerinde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin; K7: “İzin almak istenildiği zaman mümkün değilmiş gibi bir algı var.” K14: “İzin süreçlerinde bazen sıkıntılar olabiliyor. Diğer çalışanlarla aynı zamanda izin alacağımızda kurum bunu kabul etmiyor.” ifadesi ile belirtmiştir. Çocuk gelişimcilerden altı kişi izin/tatil süreçleri konusunda sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Aile

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda ailelerle ilişkiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Kurumda Ailelerle İlişkiler Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Ailelerin öğretmenlere/egitim süreçlerine müdahalesi	10	40
Ailelerin çocuklarına ilgisiz olmaları/egitimine destek olmamaları	9	36
Ailelerin çocuklarının durumunu kabullenememeleri	8	32
Ailelerin hızlı ilerleme beklentileri	2	8

Tablo 5 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin ailelerle ilişkiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin 10 kişi ailelerin öğretmenlere/egitim süreçlerine müdahalesi olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin; K2: “Ailelerin eğitimi bizden daha iyi bildiğini düşünmesi ve öğrencinin programlarına karışması.”, K22: “Öğrencinin bulunduğu durumu kabul etmeyen ailelerin öğrencinin seviyesine uygun olmayan öğretimleri istemeleri.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda ailelerle ilişkiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin dokuz kişi ailelerin çocuklarına ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin; K2: “Ailelerin evde çocuğuna hiçbir yardımda bulunmaması.”, K22: “Ailelerin çoğunun eğitimi evde devam ettirmemesi.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda ailelerle ilişkiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin sekiz kişi ailelerin çocukların durumunu kabullenmediklerini belirtmişlerdir. Örneğin; K5: “Çocuklarının özel durumlarını kabul etmemeleri.”, K21: “Öğrenciye uygun olmayan beklenti içerisinde olmaları.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda ailelerle ilişkiler açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin iki kişi ailelerin hızlı ilerleme beklentileri olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin; K1: “Aileler çocuklarının hızlı bir şekilde ilerleme göstermesini bekliyorlar.”, K4: “Ailelerin sabırsız olması.” ifadesi ile belirtmiştir.

Maaş

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda maaş açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Kurumda Maaş Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Düşük/yetersiz maaş	22	88
Görüş belirtmeyen	3	12

Tablo 6 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda maaş açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin 22 kişi maaşların düşük/yetersiz olduğunu belirtmiştir. Örneğin; K3: “Çalışma saatlerimize göre maaşın düşük olması.”, K10: “Emeğimizin karşılığını aldığımız bir maaş olmuyor.” ifadesi ile belirtmiştir.

Eğitim

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda destek görme/bir uzmana danışabilme imkânı açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Kurumda Destek Görme/Bir Uzmana Danışabilme İmkânı Açısından Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Uzmana danışabilmek/ulaşabilmek güç ve sınırlı	8	32
Sorun yaşamıyorum	17	68

Tablo 7 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda destek görme/bir uzmana danışabilme imkânı açısından karşılaşılan sorunlara ilişkin sekiz kişi bir uzmana danışabilmek/ulaşabilmek güç ve sınırlı olduğunu belirtmiştir. Örneğin; K2: “Uzman yardıma geldiğinde 5 dakika durup geri gitmesi.”, K20: “Uzman var; ancak fazla iş ve yoğunluğu olduğu için kendisine ulaşmada sorun yaşıyoruz.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerden 17 kişi çalıştıkları kurumda destek görme/bir uzmana danışabilme imkânı açısından sorun yaşamadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda diğer öğretmenlerle iş birliği içerisinde olma sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Kurumda Diğer Öğretmenlerle İş Birliği İçerisinde Olma Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Öğretmenler arasında iş birliği yok/çok az	8	32
Sorun yaşamıyorum	17	68

Tablo 8 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda diğer öğretmenlerle iş birliği içerisinde olma sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin sekiz kişi öğretmenler arasında iş birliği yok/çok az şeklinde olduğunu belirtmiştir. Örneğin; K2: “Ortak öğrenci olduğu zaman materyalleri kim yapacak, dosyayı kim düzenleyecek gibi problemler.”, K22: “Öğretmenler arasında iş birliği yok” ifadesi ile belirtmiştir. Çocuk gelişimcilerden 17 kişi diğer öğretmenlerle iş birliği içerisinde olma açısından sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Mesleki Yeterlilik

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda kendini yetkin görme/yeterli hissetme durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Kurumda Kendini Yetkin Görme/Yeterli Hissetme Durumlarına İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Kendimi yeterli görmüyorum	17	68
Kendimi yeterli görüyorum	8	32

Tablo 9 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda kendini yetkin görme/yeterli hissetme durumlarına ilişkin 17 kişi kendimi yeterli görmüyorum şeklinde belirtmiştir. Örneğin; K1: “Materyal konusunda yaşadığım eksiklik, yetersizlik, üretememe ve kendini tekrar etme.”, K22: “İleri düzeyde işitme engeli olan öğrenciler ile çalışmakta zorlanıyorum.”, K24: “Daha fazla uygulama görmeye ihtiyacım olduğunu

düşünüyorum.” ifadesi ile belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerden sekiz kişi kendimi yeterli gördüklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerinin çalışmakta olduğu kurumda eğitim verilecek olsa hangi konuda eğitim almak istediğine ilişkin görüşleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Kurumda Eğitim Verilecek Olsa Hangi Konuda Eğitim Almak İstediyine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Otizmlili bireylerin eğitimi	6	24
Oyun terapisi	5	20
Davranış problemleri	3	12
Özel eğitim alanı	3	12
Standart testler uygulayıcı eğitimi	2	8
Montessori	2	8
Diğer eğitimler (Tuvalet eğitimi, Braille alfabesi, aileler ile iletişim ve lisansüstü)	4	16

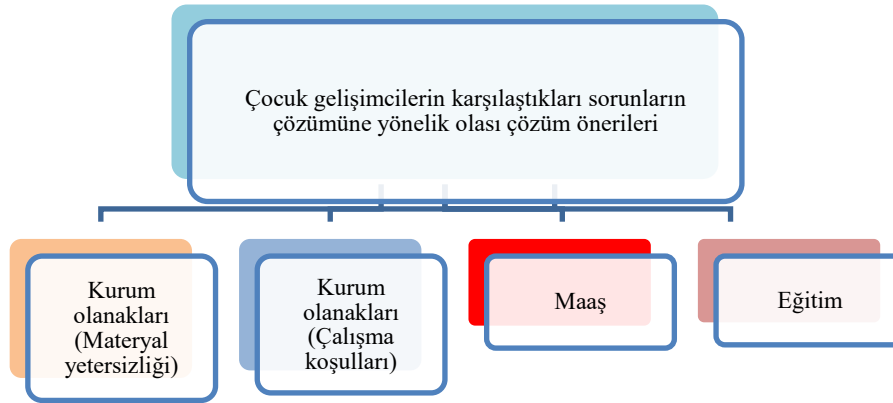
Tablo 10 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda, kurumda eğitim verilecek olsa hangi konuda eğitim almak istediğine durumlarına ilişkin altı kişi (K1, K6, K11, K14, K16, K17) otizmlili bireylerin eğitimi konusunda eğitim almak istediğini; beş kişi (K1, K14, K15, K18, K22) oyun terapisi konusunda eğitim almak istediğini; üç kişi (K1, K2, K21) davranış problemleri konusunda eğitim almak istediğini; üç kişi (K4, K8, K13) özel eğitim alanıyla ilgili eğitim almak istediğini; iki kişi (K10, K12) standart testlerle ilgili eğitim almak istediğini; iki kişi ise (K14, K15) montessori ilgili eğitim almak istediğini belirtmiştir. Dört kişi ise diğer eğitimleri almak istediklerini (K3 tuvalet alışkanlığı kazandırma ile ilgili, K5 Braille alfabesi öğrenme, K20 ailelerle iletişim ve K23 lisansüstü eğitim) belirtmiştir. Araştırmanın ikinci sorusu için kategoriler Şekil 2’de görselleştirilmiştir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Lisans Mezunu Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Yönelik Olası Çözüm Önerileri

Şekil 2 incelendiğinde “sorunların çözümüne yönelik olası çözüm önerileri” teması altında “Kurum olanakları (materyal yetersizliği)”, “Kurum olanakları (çalışma koşulları)”, “Maaş” ve “Eğitim” kategorilerinin olduğu görülmektedir.

Şekil 2

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Lisans Mezunu Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Yönelik Olası Çözüm Önerileri Temasına İlişkin Kategoriler

Kurum Olanakları (Materyal Yetersizliği)

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan kurumun olanaklarından materyal yetersizliği sorununun çözümüne ilişkin önerileri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Çocuk Gelişimcilerin Çalışmakta Olduğu Kurumda Karşılaşılan Kurum Olanaklarından Materyal Yetersizliği Sorununun Çözümüne İlişkin Öneriler

Görüşler	f	%
Materyalleri biz sağlamalıyız	1	4
Materyalleri devlet sağlamalı	1	4
Materyal sayısı artırılmalı	1	4
Özel eğitim gereksinimi olan çocuklara uygun olmalı	1	4
Materyaller birimlere eşit verilmeli	1	4
Çözüm önerisi sunmayan	20	80

Tablo 11 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan materyal yetersizliği sorunun çözümünde bir kişi materyalleri biz sağlamalıyız, bir kişi materyalleri devlet sağlamalı, materyal sayıları artırılmalı, bir kişi materyaller birimlere eşit verilmeli şeklinde belirtmiştir. Örneğin; K6: “Devlet destekli bolca materyal desteği vermeli.”, K14: “Piyasadaki hazır materyallerin özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara yönelik olanlarının sayısı artırılmalı ve materyaller daha çok özel eğitim gereksinimi olan çocuklara uygun olmalı.” ifadesi ile belirtmiştir.

Kurum Olanakları (Çalışma Koşulları)

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerin genel olarak *çalışma koşullarına yönelik çözüm önerileri* Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan çalışma koşulları sorunun çözümünde dört kişi öğretmene değer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; K2: “Öğretmene değer vermek gerekir.”, K8: “Veli öğretmenden öncelikli olmamalı.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan çalışma koşulları sorunun çözümünde dört kişi çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; K10: “Çalışma şartlarının hafifletilmesi.”, K5: “Yıllık izin kullanma zamanı kişiye göre esneklik.” ifadesi ile belirtmiştir.

Tablo 12

Çocuk Gelişimcilerin Çalışmakta Olduğu Kurumda Çalışma Koşulları Sorununun Çözümüne İlişkin Öneriler

Görüşler	f	%
Öğretmene değer vermek	4	16
Çalışma koşullarının iyileştirilmesi	4	16
Kurumsal iş birliği	3	22
Anketler yapmak	1	4

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan çalışma koşulları sorunun çözümünde üç kişi kurumsal iş birliği gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; K24: “Görev takibi konusunda denetimler yapılabilir. Biriminde görev aksatması yapan kişilerde pozisyon değişiklikleri yapılabilir, işini aksatmadan yapan kişiler için destekleyici etkinlikler, hediyeler yapılabilir.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan çalışma koşulları sorunun çözümünde bir kişi geri bildirim alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; K23: “Kurum içerisinde düzenli aralıklar ile memnuniyet ölçen anketler yapılabilir.” ifadesi ile belirtmiştir.

Maaş

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerin *çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan maaş sorunun çözümüne* ilişkin önerileri Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Çocuk Gelişimcilerin Çalışmakta Olduğu Kurumda Karşılaşılan Maaş Sorununun Çözümüne İlişkin Öneriler

Görüşler	f	%
Maaşlar artırılmalı	4	16
Maaşları MEB denetlemeli	1	4
Taban maaş uygulanmalı	1	4
Çözüm önerisi sunmayan	19	76

Tablo 13 incelendiğinde, çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan maaş sorununun çözümünde dört kişi maaşların artırılması gerektiğini, bir kişi maaşların MEB tarafından denetlenmesi gerektiğini,

bir kişi taban maaş uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin; K5: “Maaş arttırılabilir.”, K10: “Özel sektör öğretmenleri için bir taban maaş uygulanmalı.” ifadesi ile belirtmiştir.

Eğitim

Araştırmaya katılan çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan sorunların çözümü için eğitim verilmesi gerektiğine ilişkin önerileri Tablo 14’te verilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan sorunların çözümünde dört kişi öğretmenlere yönelik eğitimler verilmesini belirtmişlerdir. Örneğin; K18: “Sürekli olacak şekilde hizmet içi eğitimlerin düzenlenmeli.” ifadesi ile belirtmiştir.

Tablo 14

Çocuk Gelişimcilerin Çalışmakta Olduğu Kurumda Karşılaşılan Sorunların Çözümü İçin Eğitim Verilmesi Gerektiğine İlişkin Öneriler

Görüşler	f	%
Öğretmenlere yönelik eğitimler verilmeli	4	16
Ailelerin bilinçlendirilmesi için eğitimler verilmeli	3	12
Genel eğitim okullarındaki öğretmenlere eğitim verilmeli	1	4
Çözüm önerisi sunmayan	17	68

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan sorunların çözümünde üç kişi ailelerin bilinçlendirilmesi için eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin; K6: “Aile eğitimleri verilmeli.” ifadesi ile belirtmiştir.

Çocuk gelişimcilerin çalışmakta olduğu kurumda karşılaşılan sorunların çözümünde bir kişi genel eğitim okullarındaki öğretmenlere eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Örneğin; K6: “Çocukların gittikleri genel eğitim okullarındaki öğretmenlere eğitim verilmeli.” ifadesi ile belirtmiştir.

Tartışma

Bu araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Konya, Karaman ve Ankara illerindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan lisans mezunu 25 çocuk gelişimci ile görüşmeler yapılarak karşılaştıkları sorunlar belirlenmiş ve elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilerek bulgulara sunulmuştur. Bulgulara sunulan veriler araştırmanın bu kısmında alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları sorunların kurum, aile, maaş, eğitim ve mesleki yeterlilik konularına yönelik olduğu görülmektedir. Araştırmada kurum kapsamındaki sorunların idareciler, olanaklar ve izin süreçleri ile ilgili olduğu; aile kapsamındaki sorunların aileler ile ilişkilere yönelik olduğu; maaş ile ilgili sorunların maaş yetersizliği ile ilgili olduğu, eğitim kapsamındaki sorunların ise gerektiğinde destek görme/bir uzmana danışabilme ve öğretmenler ile iş birliğinde bulunma ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında bulgulara birinci tema olarak kurumda karşılaşılan sorunların idare ve yöneticiler ile ilgili sorunlar olduğu ve bu sorunların çoğunlukla çok fazla işe karşılık yetersiz maaş, idare ve yönetimle iletişimde yetersizlik ve çatışma şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Kurum ile ilgili sorunlardan kurum olanakları ilgili karşılaşılan en fazla sorunun materyal eksikliği olduğu görülmektedir. Bu konuda katılımcıların görüşlerini idareye dile getirmelerinin gerekli olduğuna inanılmaktadır. Çünkü özel eğitim alanındaki öğretmenlerin materyal eksikliğini idarecilere söylemeleri ve bu konuda iyileşmeye destek olmaları kendilerinden beklenen bir davranıştır (Council for Exceptional Children, 2009). Katılımcıların bu konuya yönelik çözüm önerisi ise materyallerin kendileri ve devlet tarafından sağlanarak sayılarının arttırılması şeklinde olmuştur. Diğer yandan kurumda izin/tatil süreçleri ile ilgili karşılaşılan en fazla sorunun izin/tatil günlerinde derslerin telafisini yapmak zorunda olmaları görülmektedir. Bu sorunun sürekli devam etmesi halinde çalışanların motivasyonunu düşürebilecek bir etkisi olduğuna inanılmaktadır. Cesur ve Köksal-Akyol (2018) çalışanların memnuniyet düzeyleri ile mesleki doyumlarının çalıştıkları kurumun başarısı üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda Taştepe ve Köksal-Akyol (2014) çocuk gelişimcilerin yaptıkları işin kalitesinde çalışma ortamının etkisine değinmiş, Örcü ve Kanbur (2008) da çalışanların kurumlarda karşılaştıkları fiziki unsurların memnuniyetleri üzerindeki etkisinden bahsetmiştir. Bu durumlardan dolayı bu sorunların çözülmesi gerekliliğine inanılmakta olup, ancak bu sayede idarecilerin personelleri daha kolay anlayabilmesi ve personellerin de motivasyonunun artması beklenmektedir. Postholm (2012) de bu düşüncüyü destekler nitelikte olarak olumlu ve anlayışlı idareci yaklaşımlarının eğitimcilerin gelişimini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Araştırmada diğer yandan katılımcılardan bazılarının kurum olanakları ile ilgili sorunlara yönelik çözüm önerisi sunmadıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun böyle olmasında bir kısım katılımcının kurum olanakları ile ilgili sorun yaşamadığı için öneri sunmadığı düşünülebilir, bir kısım için ise sorun yaşamalarına rağmen bildikleri bir çözüm önerisi

olmadığı için öneri sunmadıkları düşünülebilir. Bu bağlamda sorun yaşayıp çözüm önerisi sunmakta yetersiz kalan çalışanlara problem çözme teşvik edici, seçenek üretebilecek yaratıcılığı destekleyici eğitimlerin verilip bu konuda da gelişimin desteklenmesi uygulamalarının gerekliliğine inanılmaktadır.

Araştırmanın bulgularından ikinci tema olarak aileler ile ilgili sorunlardan ailelerle ilişkilere yönelik sorunlar incelendiğinde en fazla sorunun ailelerin öğretmenlere/eğitim süreçlerine müdahalesi ile çocuklarına ilgisiz olmaları şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Güzel (2014) tarafından yapılan araştırmada da özel eğitim süreçlerinde aileler ile yeterli iletişim süreçlerinde bulunulmadığı ve ailelerin çocuklarını yeterince tanımadıkları ifade edilmiştir. Bu araştırmanın alanyazındaki diğer araştırmalardan farklı olarak aileler ile iletişim süreçleri yanında ailelerin eğitime müdahalede bulunduklarının belirtilmesi olmuştur. Bu soruna çözüm önerisi olarak aile eğitimlerinin düzenlenmesi düşüncesi getirilmiştir. Sütçü (2007) de ailelerin özel eğitim sürecince daha fazla aktif katılımının olması gerekliliğini belirtmiştir. Aile eğitim süreçlerinde aktif personellerden birisi olarak çocuk gelişimciler ihtiyaç doğrultusunda aile eğitim programlarını hazırlayıp, uygulayarak ve zaman zaman değerlendirmelerde bulunarak aileleri bu konuda destekleyebilirler (Tercan & Yıldız-Bıçakçı, 2017). Araştırmanın bu bulgusundan ve alanyazındaki bilgilerden yola çıkılarak çocuk gelişimcilerin özel eğitim ve rehabilitasyon süreçlerinde aile eğitimi ve katılımını arttırmaya yönelik daha fazla çalışmaların içerisinde yer almasının öneme de vurgu yapılmaktadır.

Araştırmanın bulgularından üçüncü tema olarak maaş ile ilgili sorun için katılımcıların neredeyse tamamının maaşı yetersiz gördüğü ifade edilmiştir. Yavuz ve Kahraman (2022) de bu araştırma bulgusunu destekler nitelikte bilgilere ulaşmış olup aynı zamanda yetersiz maaşın özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan çocuk gelişimcilerin motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmişlerdir. Tüzün (2024) bazı çocuk gelişimcilerin maddi yetersizlik yaşamalarının istedikleri eğitimlere katılmaları önünde de bir engel olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların bu konuya yönelik çözüm önerileri maaşların arttırılması, maaşların MEB tarafından denetlenmesi ve taban maaş uygulanması şeklinde olmuştur. Sadan ve Çıkılı (2021) da özel eğitim alanında çalışan meslek elemanlarının performanslarına uygun maaş almaları gerekliliğini ifade ederek konunun önemini vurgulamıştır. Araştırmada diğer yandan katılımcılardan bazılarının maaş konusunda çözüm önerisi sunmadıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun böyle olmasında bir kısım katılımcının maaş konusundan memnun olmasa da başka kurumda ve sektörde çalışma imkânı olmadığı için sessiz kaldığı düşünülebilir. Bu durum üzerinde bazı katılımcıların orta ya da ileri yaşta olmalarının etkisi olabilir.

Araştırmanın bulgularından dördüncü tema olarak eğitim ile ilgili sorunlardan kurumda destek görme/bir uzmana danışabilme imkânı konusu ile ilgili sorunlar ele alınmıştır. Bazı katılımcıların alandan ve bilgili insana ulaşma ile ilgili sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Alanyazında da özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin bekledikleri desteği göremedikleri ile ilgili araştırma bilgileri mevcuttur (Akalin, 2015; Bilen, 2007; Güzel, 2014). Bu sorunun çözümü için idare tarafından personele ücretsiz olarak destek ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması önerilmektedir. Eğitim ile ilgili olarak karşılaşılan sorunlardan öğretmenler ile iş birliği içinde olma konusunda ise bazı katılımcıların sorun yaşadığı görülmektedir. Çocuk gelişimcilerin çocuklar ile ilgili süreçlerde önemli bir meslek elemanı oldukları bilinse de (Doğan-Keskin & Bayhan, 2020), çocukların gereksinimlerinin vaktinde giderilmesi ve gelişimlerinin desteklenmesinde çocuk ile ilgilenen tüm personelin iş birliği içerisinde çalışmasının faydalı ve gerekli olduğu bilinmektedir (Huri vd., 2020; Reeves vd., 2017; Yavuz & Kahraman, 2022).

Araştırmanın bulgularından beşinci olarak mesleki yeterlilik ile ilgili sorunlarda katılımcıların çoğunluğunun kendini yeterli görmediği belirtilmektedir. Bu durum alanyazında farklı alanlarda kendini gösterebilmektedir. Örneğin Şişman ve Arı (2009) özel eğitim gereksinimi olan çocuklar ile çalışan kişilerden bazılarının çocuk ile etkili iletişim kurmakta yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Katılımcıların konu ile ilgili çözüm önerisi ise öğretmenlere eğitimler verilmesi şeklinde olmuştur. Bayrı (2022) da öğretmenlerin mesleklerinde başarılı olabilmeleri için belirli yetkinliklerinin olması gerektiğini belirtmektedir. Özel eğitim alanında çalışan kişilerin mesleki yeterliliklerinin yüksek olması bu açılarından önemli görülmektedir.

Aynı zamanda araştırma kapsamında araştırmacıların hangi konuda eğitim almak istediğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda katılımcılar otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin eğitimine yönelik, davranış problemleri ile ilgili, oyun terapisi, tuvalet alışkanlığı, Montessori, ailelerle iletişim gibi çeşitli konularda eğitim alma istediklerini belirtmişlerdir. Araştırmacıların bu kadar fazla sayıda ek eğitime ihtiyaç duymasının bazı katılımcıların uzaktan eğitim olarak mezun olmaları, bazı katılımcıların ise örgün mezunu olsalar da üniversite müfredatları gereği özel eğitim alan ve çalışma bilgisine yönelik yeterli sayıda ders almamaları gerekçe gösterilebilir. Alanyazın incelendiğinde Doğan ve Tatık (2014) da eğitim alanında çalışan kişilerin alana yönelik eğitimler alma konusunda destek istediğini ifade etmiştir. Araştırmada diğer yandan katılımcılardan bazılarının kendilerini geliştirmek için bir eğitim almaya yönelik taleplerinin olmadığı konuda bir çözüm önerisi sunmadıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun böyle olmasında ilgili cevabı veren katılımcıların ileri yaştaki katılımcılar olmasının etkili olduğuna inanılmaktadır. Bazı katılımcılar ile görüşme süreci yüz yüze yürütülemediği bu durumun bir sınırlığı olarak ilgili sorun için bir çözüm önerisi sunmak istememiş olabilecekleri de düşünülmektedir.

Alanyazında çocuk gelişimcilerin çalıştıkları çeşitli kurumlara yönelik araştırmalar örneğin hastanede çalışan çocuk gelişimciler (Taştepe & Köksal-Akyol, 2014) ile aile ve sosyal politikalar bakanlığında çalışan çocuk gelişimciler (Cesur & Köksal-Akyol, 2018) mevcuttur. Bunun yanında çocuk gelişimcilerin bir diğer çalışma alanı olarak özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine yönelik yapılmış araştırmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili olarak Yavuz ve Kahraman (2022) tarafından yapılan araştırma bulgusuna ulaşılmaktadır. Ancak bu araştırmada çocuk gelişimcilerin rehabilitasyon merkezlerinde kendilerini yetkin hissedememe ve ek eğitimlere ihtiyaç duyma gibi yaşadıkları bazı sorunlara yer verilmiş olup, bu sorunlar için katılımcılardan çözüm önerileri alınmadığı görülmüştür. Bu araştırmanın alanyazındaki benzer araştırmalardan farklı yönleri olarak üç ayrı ilde toplam 25 katılımcı ile yürütülmesi ve katılımcılardan da alınan çeşitli çözüm önerilerine yer verilmesi gösterilmektedir. Araştırma bu yönleri ile ve sınırlı bir konuyu ele alması açısından önemli olmakta bunun yanında yenilikçi ve güncel yönü ile alanyazına olumlu katkılar sağlamaktadır.

Yukarıda yer verilen araştırma bulguları ve bilgilerinin yanında araştırma, araştırmada kullanılan görüşme formunda yer alan soruların ölçtüğü özellikler, görüşmelerin yapıldığı kişiler, yapılan görüşmelerin süresi, görüşmeyi yapan yazarın görüşmeyi yönetme becerileri, Konya, Karaman ve Ankara olmak üzere üç ilden ulaşılabilen katılımcılar ile yürütülmesi yönleri ile sınırlı olmaktadır. Aynı zamanda Konya ve Ankara illerindeki katılımcılar ile yapılan görüşmelerin WhatsApp üzerinden yürütülmesi de araştırmanın sınırlı bir diğer yönü olmaktadır.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda;

1. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin temelde kurum, aile, maaş, eğitim ve mesleki yeterlilik ile ilgili sorunlar yaşadığı,
2. Çocuk gelişimcilerin kendilerini geliştirmek amacı ile kurumda eğitim verilecek olsa eğitim almak istedikleri bilgisine ulaşılmıştır.
3. Aynı zamanda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan lisans mezunu çocuk gelişimcilerin karşılaştıkları bazı sorunların çözümüne yönelik önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma Konya, Karaman ve Ankara illerindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan ve ulaşılabilen 25 katılımcı ile yürütülmüştür. İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan diğer şehirlerden daha fazla katılımcı ile yürütülebilir. Araştırma benzer şekilde farklı bölgelerden de katılımcılar ile yürütülerek bölgeler arası sonuçları incelenebilir ve sonuçları etkileyen olası sebepler üzerine çalıştaylar düzenlenebilir.

Eğitim Müfredatına Yönelik Öneriler

1. Çocuk gelişimi lisans öğrencilerine üniversite eğitim müfredatları içerisinde verilen ders içeriklerinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaşayabilecekleri muhtemel sorunlar senaryolar şeklinde yaratıcı drama gibi yöntemlerin de kullanılması ile verilerek bilgi ve farkındalık düzeyleri artırılabilir.
2. Çocuk gelişimi lisans öğrencilerine ders içerikleri kapsamında senaryolar şeklinde aktarılan muhtemel sorunlar karşısında beyin fırtınası gibi teknikler ile olası çözüm yolları oluşturmaları sağlanarak kavram haritası şeklinde sorunlara yönelik çözüm seçenekleri artırılabilir.
3. Öğrencilerin çalışmaları sonucunda oluşturulan kavram haritaları bir PDF şeklinde dönüştürülerek kaydedilebilir ve daha çok kişinin faydalanması için kullanılabilir.
4. Ders içeriklerinin aile eğitimi ve iletişimi, engeli olan çocuğa sahip ailelerin genel özelliklerini tanımaya yönelik şekilde hem teorik hem uygulama olarak zenginleştirilerek yürütülmesi önerilebilir.
5. Lisans çocuk gelişimcilerin alanda kendilerini daha yetkin görmeleri için lisans dönemindeyken özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine yönelik uygulama ve staj imkânlarında artırılmaya gidilebilir.

Kurumlara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin kurumda idareciler ve yöneticiler ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için kurumlardaki idareci ve yöneticilerin alan içerisindeki kişilerden seçilmesi ve zaman zaman çalışanlardan memnuniyet anketi ile değerlendirme yapmalarının istenmesi önerilebilir.

2. Bu araştırmada çocuk gelişimcilerin kurum olanakları (materyal) ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için atık materyal kullanımı teşviki ile her ay kurum tarafından belirli bir bütçenin kaynaklara ayrılması önerilebilir.
3. Bu araştırmada çocuk gelişimcilerin izin/tatil süreçleri ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için kurumların personel odaklı çalışmalarının artırılması önemli görülmektedir. Bu kapsamda idarecilerin alandan seçilmesi bir çözüm önerisi olarak sunulabilir. Mevzuat ve yönetmelik incelemesi yapılarak uygulamada her kurum için birliğe varılması önerisi verilebilir. Ek olarak her kurumda 2-3 kişi eğitilerek telafileri verecek şekilde yetiştirilip telafi öğretmeni şeklinde görev alması sağlanabilir.
4. Bu araştırmada çocuk gelişimcilerin aileler ile ilişkiler konusunda sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için kurumlarda ailelere ve öğretmenlere etkili iletişim teknikleri konulu seminerler ile konferanslar düzenlenmesi önerilebilir. Aynı zamanda ailelerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve eğitim sürecine aktif katılımının sağlanması da önerilebilir. Ek olarak ailelerin çocukları ile birlikte kuruma ik geldiği andan itibaren durumu kabullenme, süreç hakkında bilgilendirilme, çocuğunu doğru tanıma ve yetkinliklerini bilme ile üzerine düşen sorumlulukları yerine getirme konusunda çocuk gelişimcilerin aktif ve psikologlar, psikolojik danışma ve rehberlik birimleri ile sürekli olarak iş birliği içerisinde çalışması önerilebilir.
5. Bu araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çocuk gelişimcilerin maaş konusunda sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için kurumlara yapılan ödenek ve destek taleplerinin artırılması önerilebilir. Aynı zamanda ek bütçe destekleri için adımlar atılarak idareciler tarafından personele daha yüksek maaş verilmesinin etkili olacağına inanılmaktadır.
6. Bu araştırmada çocuk gelişimcilerin destek görme ve iş birliği konusunda sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunların çözümü için kurum içerisindeki personelin destek görme ihtiyacına yönelik kurum için danışmanlık sistemleri kurulabilir. Aynı zamanda kurum içerisinde iş birliği çalışmaları yapabilecekleri sosyal faaliyetler ile proje üretme vb. küçük grup çalışmaları, eğlenceli ekip yarışmaları düzenlenebilir. Kurum aidiyetine yönelik etkinlikler, yemekleri eğlenceler ve çekilişler düzenlenebilir, etkili iletişim tekniklerine yönelik sürekli olarak uygulamalar yürütülebilir.
7. Bu araştırmada çocuk gelişimcilerin mesleki yeterlilik konusunda sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu sorunun bir çözümü olarak iş hayatından önce lisans döneminde iken öğrencilere alan ile ilgili daha fazla sayıda derslerin sunulması ve ihtiyaç duyulan bu eğitim desteklerinin yüz yüze verilmesi önerisi sunulabilir. Böylelikle kişilerin mesleki yeterliliklerinin artırılacağına inanılmaktadır. İş hayatında ise personele ihtiyaç duyduğu konularda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler alan uzmanları tarafından düzenli aralıklarla modül şeklinde verilebilir ve düzeyinin her modül sonrasında değerlendirmeler ve geri dönüşler yapılarak artırılmasına destek olunması önerilebilir. Bu süreçte yetişmiş personellerden süpervizyon desteği alınarak ayda birkaç kere vaka tartışma toplantıları düzenlenebilir.

Kaynaklar

- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 215-236. <https://doi.org/10.21565/auebfoed.24224>
- Arucan, D. (2008). *Özel özel eğitim kurumlarında ve kız meslek liselerinde görev yapan çocuk gelişimi ve eğitimcilerinin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Tez Numarası: 219653) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Bayrı, S. (2022). *Özel eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program okuryazarlık durumları ve özel eğitim özel alan yeterliklerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri* (Tez Numarası: 211466) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (4. baskı). Pegem Yayıncılık.
- Cesur, E., & Köksal-Akyol, A. (2018). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çocuk gelişimci olmak. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 245-269.
- Charman, T., Pickles, A., Simonoff, E., Chandler, S., Loucas, T., & Baird, G. (2011). IQ in children with autism spectrum disorders: Data from the special needs and autism project (SNAP). *Psychological Medicine*, 41(3), 619-627. <https://doi.org/10.1017/s0033291710000991>
- Christensen, L., Johnson, B., & Turner, L. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (A. Aypay, Çev.; 3. baskı). Sistem Yayıncılık.
- Chuvarayan, Y., Finger, R. P., & Köberlein-Neu, J. (2019). Economic burden of blindness and visual impairment in Germany from a societal perspective: A cost-of-illness study. *The European Journal of Health Economics*, 21(1), 115-127. <https://doi.org/10.1007/s10198-019-01115-5>
- Council for Exceptional Children. (2009). *CEC professional standards*. <http://www.cec.sped.org/Standards>.
- Crouch, A. T., (2019). Perceptions of the possible impact of dyslexia on nursing and midwifery students and of the coping strategies they develop and/or use to help them cope in clinical practice. *Nurse Education in Practice*, 35, 90-97. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.12.008>
- Doğan-Keskin, A., & Bayhan, N. P. (2020). Çocuk gelişiminin dünü, bugünü ve yarını. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 881-900. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043242>
- Doğan, B., & Tatık, R. Ş. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27(1), 521-539. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2418>
- Doğru, S., Cepdibi, S., & Yıldırım-Doğru, S. S. (2020). İşitme engelliler ilkokullarında kullanılan Türkçe kitaplarındaki etkinliklerin görsel okuryazarlık becerileri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1421-1435. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.786995>
- Fidan, T. & Öztürk, İ. (2015). Perspectives and expectations of union member and non-union member teachers on teacher unions. *Journal of Educational Sciences Research*, 5(2), 191-220. <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2015.52.10>
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar* (Tez Numarası: 355918) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hashino, K., Iida, J., Iwasaka, H., Ito, N., Sakiyama, S., Kitera, K., S., Kitera, K., Matsumoto, H., Tsujimoto, H., Ikawa, G., & Kishimoto, T. (1997). A study of cognitive development and behavior problems in mentally retarded children. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 51(2) 57-65. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.1997.tb02908.x>
- Huri, M., Aslan, F., Seyhan, K., Aki, E., & Kerem-Günel, M. (2020). Çocukluk dönemi habilitasyon uygulamaları. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 8(1), 85-90. <https://doi.org/10.30720/ered.623870>

- Kıral, B. (2021). Nitel araştırmada fenomenoloji deseni: Türleri ve araştırma süreci. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 92-103. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/jret2021_10.cilt_sayi4-pages-93-104.pdf
- Koçak, F. (2020). *Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle çalışan öğretmenlere problem davranışlarla baş etme becerisi kazandırmaya dönük olarak hazırlanan eğitim programının etkililiği* (Tez Numarası: 659569) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kritzer, K. L. (2009). Barely started and already left behind: A descriptive analysis of the mathematics ability demonstrated by young deaf children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14(4), <https://doi.org/10.1093/deafed/enp015>
- Lewandowski, L., Gathje, R. A., Lovett, B. J., & Gordon, M. (2013). Test-taking skills in college students with and without ADHD. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 31(1), 41-52. <https://doi.org/10.1177/0734282912446304>
- Luckasson, R., Borthwick-Duffy, S., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., Craig, E. M., Reeve, A., Schalock, R. L., Snell, M. E., Spitalnik, D. M., Spreat, S., Tassé, M. J., & The AAMR AD HOC Committee on Terminology and Classification. (2002). *Mental retardation: Definition, classification, and systems of supports* (10th ed.). American Association on Mental Retardation.
- Merriam, S. (2014). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği (2012). T. C. Resmî Gazete (28296), 18 Mayıs 2012, 1-15. https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06103840_Ozel_EYitim_KurumlarY_Yonetmeli_Yi.pdf
- Norris, M., Aman, M. G., Mazurek, M. O., Scherr, J. F., & Butter, E. M. (2019). Psychometric characteristics of the aberrant behavior checklist in a well-defined sample of youth with autism spectrum disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 62, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2019.02.001>
- Oaten, M., Stevenson, R. J., & Case, T. I. (2011). Disease avoidance as a functional basis for stigmatization. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 366(1583), 3433-3452. <https://doi.org/10.1098%2Frstb.2011.0095>
- Örücü, E., & Kanbur, A. (2008). Örgütsel-yönetmel motivasyon faktörlerinin çalışanların performans ve verimliliğine etkilerini incelemeye yönelik ampirik bir çalışma: Hizmet ve endüstri işletmesi örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(1), 85-97. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/145980>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T.C. Resmî Gazete (30471), 7 Temmuz 2018, 30471 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Pagliaro, C. M., & Kritzer, K. L. (2010). Learning to learn: An analysis of early learning behaviours demonstrated by young deaf/hard-of-hearing children with high/low mathematics ability. *Deafness & Education International*, 12(2), 54-76. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1179/146431510X12626982043723>
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Park, J. H., Faulkner, J., & Schaller, M. (2003). Evolved disease-avoidance processes and contemporary anti-social behavior: Prejudicial attitudes and avoidance of people with physical disabilities. *Journal of Nonverbal Behavior*, 27(2), 65-87. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1023/A:1023910408854>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Picard, D., Jouffrais, C., & Lebaz, S. (2011). Haptic recognition of emotions in raised-line drawings by congenitally blind and sighted adults. *IEEE Transactions on Haptics*, 4(1), 67-71. <https://doi.org/10.1109/toh.2010.58>
- Postholm, M. B. (2012) Teachers' professional development: A theoretical review. *Educational Research*, 54(4), 405-429. <http://dx.doi.org/10.1080/00131881.2012.734725>

- Reeves, P. M., Pun, W. H., & Chung, K. S. (2017). Influence of teacher collaboration on job satisfaction and student achievement. *Teaching and Teacher Education*, 67, 227-236. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.06.016>
- Rojahn, J., Matson, J., Lott, D., Esbensen, A., J., & Smalls, Y. (2001). The behavior problems inventory: An instrument for the assessment of self-injury, stereotyped behavior and aggression/destruction in individuals with developmental disabilities. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 31(6), 577-588. <https://doi.org/10.1023/a:1013299028321>
- Sadan, A., & Çıkılı, Y. (2021). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerinin belirlenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-11. <https://uleder.com/index.php/uleder/article/download/5/6>
- Sağiroğlu, N. (2006). *Özel gereksinimli bireylere sahip ailelerin çocuklarının devam ettiği özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden beklentileri* (Tez Numarası: 211311) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini okullarda uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* (Tez Numarası: 217359) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şişman, M., & Arı, A. (2009). Kırgızistanda eğitimin temel problemleri ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 133-147. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/843298>
- Taştepe, T., & Köksal-Akyol, A. (2014). Hastanelerde görev yapan çocuk gelişimcilerin çalışma ortamları ile mesleklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-54. https://doi.org/10.1501/Asbd_00000000045
- Tercan, H., & Yıldız-Bıçakçı, M. (2017). Sağlık bilimlerinde transdisipliner yaklaşım içerisinde çocuk gelişiminin rolü. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 3(1), 157-168.
- Tüzün, M. (2024). *Çocuk gelişimcilerin mesleki gelişimlerinin incelenmesi üzerine nitel bir araştırma* (Tez Numarası: 873934) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Wray, J., Aspland, J., Taghzouit, J., & Pace, K. (2013). Making the nursing curriculum more inclusive for students with specific learning difficulties (SpLD): Embedding specialist study skills into a core module. *Nurse Education Today*, 33(6), 602-607. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.07.009>
- Yavuz, E. C., & Kahraman, Ö. G. (2022). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çocuk gelişimci olmak. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 811-840. <https://doi.org/10.33417/tsh.979999>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Ekler

Ek A

Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız: ()
2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
3. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde toplam kaç yıldır çalışmaktasınız?
0-2 yıl ()
2-4 yıl ()
4-6 yıl ()
6 yıldan daha fazla ()
4. Hangi ilde çalışmaktasınız?
Karaman ()
Konya ()
Ankara ()
5. Lisans çocuk gelişiminden mezun olalı kaç yıl oldu?
0-2 yıl ()
2-4 yıl ()
4-6 yıl ()
6 yıldan daha fazla ()
6. Hangi üniversiteden mezun oldunuz lütfen yazınız:
(.....)

Ek B

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Lisans Çocuk Gelişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesine Yönelik Görüşme Formu

S1. Çalışmakta olduğunuz kurumda kurum/idare/yöneticiler açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S2. Çalışmakta olduğunuz kurumda aileler açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S3. Çalışmakta olduğunuz kurumda maddi/maaş açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S4. Çalışmakta olduğunuz kurumda izin/tatil süreçleri açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S5. Çalışmakta olduğunuz kurumda materyal/kaynak açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S6. Çalışmakta olduğunuz kurumda destek görme/bir uzmana danışabilme *imkânı* açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S7. Çalışmakta olduğunuz kurumda diğer eğitimcilerle/öğretmenlerle iş birliği içerisinde olma sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S8. Çalışmakta olduğunuz kurumda kendinizi yetkin görme/yeterli hissetme konusunda karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S9. Kendinizi yetiştirmek için size bir eğitim verilecek olsa hangi konuda eğitim almak istersiniz? Lütfen açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

S10. Belirttiğiniz sorunlara yönelik sizin çözüm önerileriniz nelerdir? Lütfen ayrıntılı açıklayınız.

-Eklemek istedikleriniz/başka karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Lütfen açıklayınız.

Problems Faced by Child Development Specialists Working in Special Education and Rehabilitation Centers and Their Solutions

Kevser Kılıç¹

Kezban Tepeli²

¹ **Corresponding Author:** Lecturer, Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye, E-mail: kevserkilicx@gmail.com

² Prof., Selçuk University, Konya, Türkiye, E-mail: ktepli@selcuk.edu.tr

Abstract

Introduction: It is well-documented that child development specialists face various problems while working in special education and rehabilitation centers, highlighting the need for research aimed at generating effective solutions. The present study aims to identify the problems experienced by child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers and to propose viable solutions to these problems. In line with this objective, interviews were conducted with 25 female participants from Karaman, Konya, and Ankara. Through these interviews, the specific issues faced by specialists were identified, and corresponding solution suggestions were offered.

Method: The study was conducted with a case study within the scope of qualitative research. The participants of the study consisted of 25 child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers in Karaman, Konya and Ankara. Demographic information form and interview form were used as data collection tools in the study. Data were obtained through interviews and analyzed with content analysis.

Findings: The findings of the study indicated that participants face various problems in special education and rehabilitation centers, particularly concerning institution, family, salary, education and professional competence, and that participants proposed a range of suggestions aimed at addressing issues such as insufficient materials, working conditions, salary and education.

Discussion: In this context, the problems faced by the participants were determined, and both the participants' proposed solutions and the researchers' suggestions were discussed within the framework of the literature.

Conclusion and Suggestions: The findings of the study revealed that child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers face problems related to institution, family, salary, education and professional competence. It was also found that participants had suggestions for addressing these problems and expressed a desire to receive further training in relevant areas. Based on the findings, various suggestions were proposed within the scope of the study.

Keywords: Child development specialist, special education, rehabilitation center, problem, solution suggestions.

Date Received: 10.06.2024 **Date Accepted:** 22.05.2025 **Online First:** 28.05.2025

Citation: Kılıç, K., & Tepeli, K. (2025). Problems faced by child development specialists working in special education and rehabilitation centers and their solutions. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 27(1), 23-40. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1575969>

Introduction

According to the definition given in the Regulation on Special Education Services (RSES) (2018), an individual with special education needs is; “An individual who differs significantly from his/her peers in terms of individual and developmental characteristics and educational competencies”. Individuals with special education needs can be diagnosed in various areas throughout their lives and exhibit various characteristics. For example, individuals with Autism Spectrum Disorder (ASD) exhibit anger crises (Norris et al., 2019), low adaptation and communication skills (Charman et al., 2011), behaviors such as hitting the head and damaging objects (Koçak, 2020). Individuals with intellectual disabilities exhibit low social adaptation ability (Luckasson et al., 2002), irritability (Hashino et al., 1997), repetitive movements such as shaking hands and feet (Rojahn, 2001). Individuals with visual impairment exhibit limited ability to recognize emotions (Picard et al., 2011), loss of balance and frequent falls (Chuvarayan, 2019). Individuals with physical disabilities may experience high anxiety as a result of awareness of the difference in their physical appearance (Oaten et al., 2011; Park et al., 2003). Individuals with hearing impairment may have limitations in acquiring academic knowledge (Kritzer, 2009; Pagliaro & Kritzer, 2010) and expressive language skills (Doğru et al., 2020), depending on whether the disability is congenital or acquired and whether they have little or no hearing. Individuals with specific learning disabilities may exhibit developmental and behavioral characteristics such as limitations in academic skills such as reading-writing-calculation, difficulty in focusing attention, and inability to retain information in memory for long periods of time (Crouch, 2019; Lewandowski et al., 2013; Wray et al., 2013). As can be understood from this information, these individuals need additional support and special education in many areas.

The special education needed by individuals with special education needs is defined by the RSES (2018) as “Education provided in appropriate settings through specially designed educational programs and specially trained personnel to meet educational and social needs”. These special education services are provided in various institutions. One of these institutions is “special education and rehabilitation centers”. According to the Ministry of National Education Regulation on Special Education Institutions (2012), special education and rehabilitation centers are defined as “private education institutions that provide support education services to individuals with disabilities who are determined to be in need of support education as a result of educational evaluation and diagnosis made by special education evaluation boards (Amended phrase: RG-24/5/2013-28656)”. The Ministry of National Education Regulation on Special Education Institutions (2012) states that special education services in special education and rehabilitation centers are provided by personnel from various professional fields, including child development specialists.

Child development specialists are basically professionals who collect data on children who show/do not show typical development using formal and informal assessment tools, and make developmental assessments of children accordingly, and who prepare and implement programs that meet the needs of these children (Tercan & Bıçakçı, 2017). In line with this definition, child development specialists have various fields of work, and their job processes vary depending on the field. For example, some of the duties of child development specialists working in special education and rehabilitation centers are clearly stated in the Ministry of National Education Regulation on Special Education Institutions (2012) as “(Amended phrase: RG-24/5/2013-28656) to prepare the necessary materials related to their field to be used during the education of individuals with disabilities by taking into account their educational performance and type of disability, (Amended phrase: RG-24/5/2013-28656) to examine individuals with disabilities in terms of physical, mental and social development and to evaluate their development in accordance with their age levels”. Considering this information, it is understood that child development specialists working in special education and rehabilitation centers are competent and important professionals. Sağiroğlu (2006) also supports this idea. Similarly, Doğan-Keskin and Bayhan (2020) emphasize that child development specialists are important professionals for children to have a healthy development in every aspect.

Taştepe and Köksal-Akyol (2014) stated that the work environment and work satisfaction levels of child development specialists affect the quality of service they provide. It is believed that this issue should be emphasized especially in a field that requires a sensitive work process such as children with special education needs. Arucan (2008) stated that the emotional exhaustion levels of child development specialists working in special education are high. Although several studies addressing the topic have been found in the literature, it has been observed that these studies tend to identify problems only at a general level and are thus limited in scope. (Arucan, 2008; Yavuz & Kahraman, 2022). In addition, the literature indicates a current need for research that involves participants from different cities to identify the problems in detail and to examine the possible solutions proposed by these participants. This study aimed to meet this need. In this context, the study was conducted to determine the problems faced by child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers in Karaman, Konya and Ankara and to present solution suggestions to the problems. The research questions are given below.

1. What are the views of child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers regarding the problems they face?

2. What are the possible solution suggestions to the problems faced by child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers?

Method

Model of the Study

This study was conducted as a case study within the qualitative research methods with 25 child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers in Konya, Karaman and Ankara in the 2023-2024 academic year. Case study is an approach based on detailed examinations using interviews, observations, reports, etc. with participants in order to reveal the situation to be investigated within a certain period of time (Christensen et al., 2015; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Participants

The participants of the study consisted of 25 child development specialists with bachelor's degrees working in special education and rehabilitation centers in Konya, Karaman and Ankara in the 2023-2024 academic year. The participants were selected using the criterion sampling method, which is included in the purposive sampling used in qualitative research. In purposive sampling, knowledgeable and experienced individuals are selected, and situations believed to be rich in terms of information are examined in detail (Palinkas et al., 2015). Criterion sampling is a type of sampling used in which participants are selected from individuals with prerequisite characteristics determined by the researchers (Büyüköztürk et al., 2009; Patton, 2002). Some prerequisite characteristics were also sought in this study. These prerequisite characteristics were that child development specialists have a bachelor's degree and have session with students. The study was conducted with 25 participants who met these criteria. Within the scope of research ethics, the confidentiality of the participants was taken into consideration and the participants were coded as P1 etc. All participants were female.

Table 1

Demographic Information of Participants

Participants	Age	Years of experience in special education and rehabilitation centers	City of employment	Years since bachelor's degree graduation	University graduated from	Formal/open education graduate
P1	27	0-2 years	Konya	2-4 years	KTO Karatay	Formal
P2	26	2-4 years	Konya	2-4 years	KTO Karatay	Formal
P3	27	0-2 years	Karaman	0-2 years	İstanbul Aydın	Formal
P4	24	0-2 years	Karaman	0-2 years	İstanbul Medipol	Formal
P5	29	4-6 years	Konya	4-6 years	Karabük	Formal
P6	28	4-6 years	Ankara	4-6 years	Selçuk	Formal
P7	28	0-2 years	Ankara	2-4 years	İstanbul	Open
P8	33	0-2 years	Ankara	2-4 years	İstanbul	Open
P9	42	2-4 years	Karaman	2-4 years	İstanbul	Open
P10	26	0-2 years	Ankara	0-2 years	Selçuk	Formal
P11	25	0-2 years	Ankara	0-2 years	Selçuk	Formal
P12	24	0-2 years	Konya	0-2 years	Karabük	Formal
P13	39	0-2 years	Karaman	0-2 years	İstanbul	Open
P14	27	2-4 years	Karaman	2-4 years	Atatürk	Open
P15	33	4-6 years	Karaman	0-2 years	İstanbul	Open
P16	34	0-2 years	Karaman	2-4 years	İstanbul	Open
P17	27	0-2 years	Ankara	2-4 years	Anadolu	Open
P18	25	0-2 years	Konya	2-4 years	KTO Karatay	Formal
P19	23	0-2 years	Konya	0-2 years	KTO Karatay	Formal
P20	31	0-2 years	Konya	2-4 years	İstanbul	Open
P21	34	2-4 years	Konya	6 years ≥	Anadolu	Open
P22	25	0-2 years	Konya	0-2 years	KTO Karatay	Formal
P23	28	4-6 years	Konya	4-6 years	Selçuk	Formal
P24	23	0-2 years	Ankara	0-2 years	Ankara	Formal
P25	34	2-4 years	Karaman	2-4 years	İstanbul	Open

When Table 1 is examined, the age range of the participants is between 23 and 42 and the arithmetic mean is found to be 28.88 ± 4.94 . 64% ($n = 16$) of the participants have been working in special education and rehabilitation centers for 0-2 years, 20% ($n = 5$) for 2-4 years and 16% ($n = 4$) for 4-6 years. 32% ($n = 8$) of the

participants work in Karaman, 40% ($n = 10$) in Konya and 28% ($n = 7$) in Ankara. 40% of the participants ($n = 10$) have been graduates of undergraduate programs for 0–2 years, 44% ($n = 11$) for 2–4 years, 12% ($n = 3$) for 4–6 years, and 4% ($n = 1$) for more than 6 years and they have graduated from 10 different universities. 56% ($n = 14$) of the participants are formal education graduates and 44% ($n = 11$) are open education graduates.

Data Collection Tools

Demographic Information Form

A demographic information form was prepared by the researchers. The form included questions regarding the participants' age, gender, years of experience in the special education and rehabilitation center, the city of employment, years since bachelor's degree graduation, and the university they graduated from (see Appendix A).

Semi-Structured Interview Form

In the study, the data were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers and finalized by obtaining expert opinions from five different field experts. For the form (see Appendix B).

Data Collection Process

The study was conducted in accordance with ethical principles. Before the study, participants were informed that participation was voluntary and that they could withdraw from the study at any time. The first author conducted the interviews in the study. The second author guided the process. The first author conducted face-to-face interviews with participants in Karaman by visiting their institutions. The interviews with the participants in Konya and Ankara were conducted through WhatsApp application via phone. The forms were sent to the participants in Word format before the interview. Then, interviews were conducted with the participants in turn. During each interview, the participants were asked to state the answer to the relevant question first and then write their statements in the answer field below the relevant question on the form. The aim here was to provide convenience for direct quotation. Clarifications were provided for the questions raised by the participants. The participants were informed that they could leave the questions they did not want to answer blank. Then, each participant submitted the form to the author. The forms were transferred to a Word file as text and the files were saved with codes as P1, P2 etc. The average time spent with each participant was 25-30 minutes.

Data Analysis

The data were analyzed using the content analysis technique. The obtained data were first converted to text via Word and then the texts were read repeatedly. It is emphasized that reading the data several times facilitates the data coding process and the formation of subcodes (Kıral, 2021). In this context, the data were read 3 times in total and then the research codes began to take shape. The codes and categories formed by the common points in the participants' views form the basis of the emerging themes (Merriam, 2014). In this study, the codes were created based on the experiences of child development specialists working in special education and rehabilitation centers in Karaman, Konya and Ankara regarding the problems they faced. Subcategories and themes were then created from the obtained codes. Then, the themes were interpreted in accordance with the relevant literature in relation to the subcategories, and the reporting process started.

Validity and Reliability

In scientific research, it is known that the validity and reliability features should be revealed. In this context, interviews were conducted with a total of 25 participants working in different institutions in three different cities, Konya, Karaman and Ankara. During the interviews in Karaman, the researcher conducted the interview face-to-face. In this context, being in the interview environment helped the researcher to control her prejudices. The study is highly valid in this aspect. On the other hand, it was observed that the process prolonged due to situations such as slowing down the internet and waiting for the messages to reach the other side during the WhatsApp interviews with the participants in Konya and Ankara. As stated by Yıldırım and Şimşek (2018), in order to ensure high validity in qualitative research, it is necessary to get opinions from field experts during the preparation process of the data collection tools to be used in the study. In this study, expert opinions were obtained from five different experts and then the final forms were created.

In order to ensure the transferability (external validity) of the study, care was taken to ensure that the participants had different demographic characteristics and met the prerequisite characteristics determined in the study. The interviews were also included in the analysis by taking direct quotations to make detailed descriptions. The same questions were asked to all participants to ensure the consistency (internal reliability) of the study. The answers were read repeatedly to obtain themes from the participants' answers to the questions. The data obtained as a result of the interviews were evaluated and analyzed.

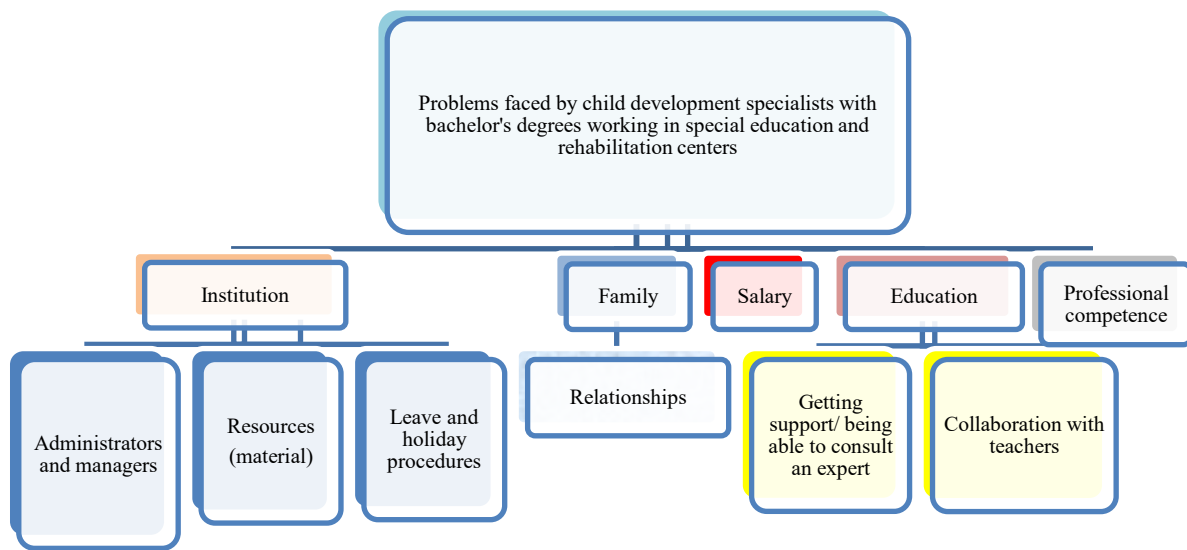
In qualitative research, coding of the same data set by different coders is considered important. The similarity rate of the data set coded by different coders is also important (Fidan & Öztürk, 2015). This similarity rate is related to the reliability of qualitative research (Baltacı, 2017). In this study, it was calculated using the formula “(Agreement / Agreement + Disagreement) x 100” suggested by Miles and Huberman (1994). As a result of the calculation, agreement is expected to be 80% and above (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2002). For this study, this rate was calculated as 95%. During the writing phase of the study, information obtained from various domestic and international sources was presented along with the researchers' interpretations, which supported the high reliability of the study.

Findings

Views of Child Development Specialists with Bachelor's Degrees Working in Special Education and Rehabilitation Centers on the Problems They Face

Figure 1

Categories Regarding the Theme of Problems Faced by Child Development Specialists with Bachelor's Degrees Working in Special Education and Rehabilitation Centers

When Figure 1 is examined, it is seen that the categories “Institution”, “Family”, “Salary”, “Education” and “Professional Competence” are formed under the theme of “problems faced”. The findings related to these themes are given below in order.

Problems Faced in the Institution

The views of the child development specialists who participated in the study on the problems faced with the administrators and managers in their institution are given in Table 2. When Table 2 was examined, seven people stated that there are problems of low salary despite excessive workload. For example, -2 expressed this as “having the teacher do the file work and always expecting 100% performance.”, P11 stated this as “Low salary and high performance expectations and constantly changing teacher order.”.

Table 2

Views on the Problems Faced with the Administrators and Managers

Views	<i>f</i>	%
Low salary despite excessive workload	7	28
Insufficient communication with administrators and managers	6	24
Presence of conflicts with administrators and managers	5	20
I do not experience any problems	7	28

Six people stated that there are problems of insufficient communication with the administrators and managers. For example, P7 expressed this as “insufficient communication”, P24 stated that “the managers do not meet with teachers. The communication between the management and the teachers is done by the administrators transferring information to the managers”.

Regarding the problems faced by child development specialists with the administration and managers, five people stated that there are conflicts with the administration and management. For example, participant P12

expressed this as “a problem related to the structure and approach of the institution's owner,' while participant P22 stated, 'I experience problems in making joint decisions with administrators.’. Seven of the child development specialists stated that they do not have any problems with the administrators and managers. The views of the child development specialists participating in the study regarding the problems they face in terms of the resources of their institution are given in Table 3.

Table 3

Views on the Problems Faced in Terms of the Resources (Materials) of the Institution

Views	<i>f</i>	%
Materials are unavailable or insufficient	17	68
I do not experience any problems	7	28
No view stated	1	4

When Table 3 was examined, 17 people stated that the materials are not available or are insufficient. For example, P7 stated that "very old materials are still being used, there are no new materials.", P14 stated that "we cannot find suitable materials." Seven of the child development specialists stated that they did not have any problems with materials. The views of the child development specialists participating in the study regarding the problems faced in terms of leave/holiday processes in their institution are given in Table 4.

Table 4

Views on the Problems Faced in Terms of Leave/Holiday Processes in the Institution

Views	<i>f</i>	%
Having to make up sessions on leave/holiday	13	52
Having problems with the leave process	6	24
I do not experience any problems	6	24

When Table 4 was examined, eight people stated that they make up sessions on their leave/holidays regarding the problems that child development specialists face in terms of leave/holiday processes in the institution. For example, P3 stated that “we make-up sessions on our leave/holiday days.” P10 stated that “sometimes we are expected to make up on the weekend as much as the day and time we take leave”.

Six people stated that they have problems in taking leave processes. For example, P7 stated that “there is a perception that it is not possible to take leave when desired.” P14 stated that “sometimes there can be problems in leave processes. When we take leave at the same time as other employees, the institution does not accept it.” Six of the child development specialists stated that they did not experience any problems regarding leave/holiday processes.

Family

The views of the child development specialists who participated in the study regarding the problems faced in terms of relationships with families in their institution are given in Table 5. When Table 5 was examined, 10 people stated that families interfere with teachers/education processes regarding the problems faced by child development specialists in terms of relationships with families. For example, P2 stated that “families think they know education better than us and interfere with the student’s programs.” P22 stated that “families who do not accept the student's current situation demand teaching that is not appropriate for the student’s level.”

Table 5

Views Regarding the Problems faced in Terms of Relationships with Families in the Institution

Views	<i>f</i>	%
Families' intervention in teachers/education processes	10	40
Families' lack of interest in their children/not supporting their education	9	36
Families' inability to accept their children's situation	8	32
Families' expectations of rapid progress	2	8

Nine people stated that families are indifferent to their children regarding the problems faced in terms of relationships with families in the institution where child development specialists work. For example, P2 stated that “families do not provide any help to their children at home.”. P22 stated that “most families do not continue education at home.”

Regarding the problems faced in terms of relationships with families in the institution work, eight people stated that families do not accept the situation of their children. For example, P5 stated that “they do not accept the special condition of their children.”, P21 stated that “they have expectations that are not appropriate for the student.”.

Regarding the problems faced in terms of relationships with families in the institution where child development specialists work, two people stated that families expect rapid progress. For example, P1 stated that “families expect their children to progress quickly.”, P4 stated that “families are impatient”.

Salary

The views of the child development specialists who participated in the study on the problems faced in terms of salary in their institution are given in Table 6. When Table 6 was examined, 22 people stated that the salaries are low/insufficient in the institution where child development specialists work. For example, P3 stated, “The salary is low according to our working hours.” P10 stated, “We do not receive a salary that is worth our labor.”

Table 6

Views on the Problems faced in Terms of Salary in the Institution

Views	<i>f</i>	%
Low/insufficient salary	22	88
No view stated	3	12

Education

The views of the child development specialists participating in the study on the problems faced in terms of receiving support/being able to consult an expert in the institution where they work are given in Table 7.

Table 7

Views on the Problems faced in Terms of Receiving Support/Being Able to Consult an Expert in the Institution

Views	<i>f</i>	%
Being able to consult/reach an expert is difficult and limited	8	32
I do not experience any problems	17	68

When Table 7 was examined, eight people stated that it is difficult and limited to consult/reach an expert in the institution where child development specialists work. For example, P2 stated that “when the specialist comes to help, s/he stops for 5 minutes and goes back.” P20 stated that “there is a specialist; however, we have difficulty reaching him/her because of his/her busy schedule.”. Seventeen of the child development specialists stated that they did not have any problems in terms of receiving support/ being able to consult an expert in the institution where they work. The views of the child development specialists participating in the study regarding the problems faced in the process of collaborating with other teachers in the institution where they work are given in Table 8.

When Table 8 was examined, eight people stated that there is no/very little collaboration between teachers regarding the problems faced in the process of collaborating with other teachers in the institution where child development specialists work. “For example, participant P2 stated, ‘When there is a shared student, problems arise such as who will prepare the materials and who will organize the file, while participant P22 expressed, ‘There is no collaboration among the teachers.’. Seventeen of the child development specialists stated that they did not have any problems in terms of collaborating with other teachers.

Table 8

Views on the Problems faced in the Process of Collaborating with Other Teachers in the Institution

Views	<i>f</i>	%
There is little/no collaboration between teachers	8	32
I do not experience any problems	17	68

Professional Competence

The views of the child development specialists participating in the study regarding considering themselves competent/feeling competent in the institution where they work are given in Table 9.

Table 9

Views Regarding Considering Oneself Competent/Feeling Competent in the Institution

Views	<i>f</i>	%
I do not consider myself competent	17	68
I consider myself competent.	8	32

When Table 9 was examined, 17 people stated that they do not consider themselves competent/feel competent in the institution where child development specialists work. For example, P1 stated that “I do not consider myself competent due to the deficiency, inadequacy, inability to prepare material and repeat myself,” P22 stated that “I have difficulty in working with students with severe hearing impairment.” P24 stated that “I think I need to gain more hands-on experience.” Eight of the child development specialists participating in the study stated

that they considered themselves competent. The views of the child development specialists participating in the study regarding the type of training they would prefer to receive if training were to be provided in their institution are given in Table 10.

Table 10

Views on the Type of Training They Would Prefer to Receive if Training Were to be Provided in the Institution

Views	f	%
Education of individuals with autism	6	24
Play therapy	5	20
Behavior problems	3	12
Special education field	3	12
Standardized tests practitioner training	2	8
Montessori	2	8
Other trainings (Toilet training, Braille alphabet, communication with families and postgraduate)	4	16

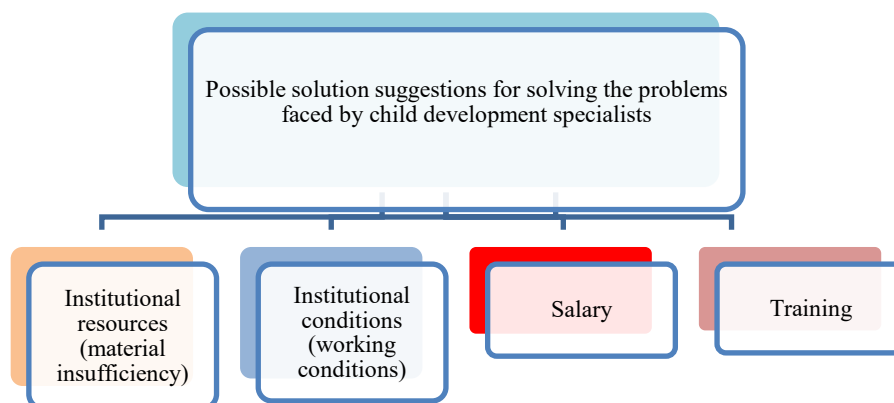
When Table 10 was examined, six people (P1, P6, P11, P14, P16, P17) stated that they wanted to receive training on the education of individuals with autism; five people (P1, P14, P15, P18, P22) stated that they wanted to receive training on play therapy; three people (P1, P2, P21) stated that they wanted to receive training on behavior problems; three people (P4, P8, P13) stated that they wanted to receive training on the field of special education; two people (P10, P12) stated that they wanted to receive training on standardized tests; and two people (P14, P15) stated that they wanted to receive training on Montessori. Four people stated that they wanted to receive other trainings (P3 about gaining toilet habits, P5 learning Braille alphabet, P20 communication with families and P23 postgraduate education). The categories for the second question of the study are presented in Figure 2.

Possible Solution Suggestions for Solving the Problems Faced by Child Development Specialists with Bachelor's Degrees Working in Special Education and Rehabilitation Centers

When Figure 2 was examined, it was seen that under the theme of “possible solution suggestions for solving the problems” there are the categories of “Institutional resources (material insufficiency)”, “Institutional conditions (working conditions)”, “Salary” and “Training”.

Figure 2

Categories Related to the Theme of Possible Solution Suggestions for Solving the Problems Faced by Child Development Specialists with Bachelor's Degrees Working in Special Education and Rehabilitation Centers

Institutional Resources (Material Insufficiency)

The suggestions of the child development specialists participating in the study regarding the solution of the problem of material insufficiency in their institution are given in Table 11.

Table 11

Suggestions for Solving the Problem of Material Insufficiency Faced by Child Development Specialists in Their Institution

Views	f	%
We should provide the materials	1	4
The state should provide the materials	1	4
The number of materials should be increased	1	4
Materials should be suitable for children with special education needs	1	4
Materials should be given equally to the units	1	4
No solution offered	20	80

When Table 11 was examined, one person stated that they should provide the materials, one person stated that the state should provide the materials, one person stated that the number of materials should be increased, and one person stated that the materials should be given equally to the units. For example, P6 stated that “the state should provide a lot of material support” and P14 stated that “the number of ready-made materials in the market should be increased and the materials should be more suitable for children with special education needs”.

Institutional Conditions (Working Conditions)

The solution suggestions for the working conditions of the child development specialists participating in the study are given in Table 12.

Table 12

Suggestions for Solving the Problem of Working Conditions Faced by Child Development Specialists in Their Institution

Views	<i>f</i>	%
Valuing teachers	4	16
Improving working conditions	4	16
Institutional collaboration	3	22
Conducting surveys	1	4

When Table 12 was examined, four people stated that teachers should be valued in solving the problem of working conditions faced by child development specialists in their institution. For example, P2 stated that “teachers should be valued.” P8 stated that “parents should not be prioritized over teachers.”

In solving the problem of working conditions faced by child development specialists in their institution, four people stated that working conditions should be improved. For example, P10 stated that “Working conditions should be alleviated.” P5 stated that “There should be flexibility in the timing of annual leave according to individual needs.”

Three people stated that institutional cooperation is needed to solve the problem of working conditions faced by child development specialists in their institution. For instance, participant P24 suggested that “task follow-up could be monitored; staff members who fail to fulfill their responsibilities might be reassigned; those who consistently complete their duties could be rewarded with supportive activities or small gifts.”

One person stated that feedback should be received in solving the problem of working conditions faced by child development specialists in their institution. For example, P23 stated that “Surveys measuring satisfaction can be conducted at regular intervals within the institution.”

Salary

The suggestions of the child development specialists participating in the study regarding the solution of the salary problem encountered in the institution where they work are given in Table 13. An examination of Table 13 revealed that, regarding the issue of salaries faced by child development specialists in their institutions, four participants stated that salaries should be increased, one participant suggested that salaries should be monitored by the Ministry of National Education, and one participant emphasized the need for a minimum base salary. For example, participant P5 stated, 'Salaries can be increased,' while participant P10 expressed, 'A minimum base salary should be implemented for private sector teachers.'

Table 13

Suggestions Regarding the Solution of the Salary Problem Faced by Child Development Specialists in Their Institution

Views	<i>f</i>	%
Salaries should be increased	4	16
Ministry of National Education should monitor salaries	1	4
Base salary should be implemented	1	4
No solution offered	19	76

Training

The suggestions of the child development specialists participating in the study regarding the need for training to solve the problems faced in their institution are given in Table 14. When Table 14 was examined, four people stated that training should be provided for teachers in solving the problems faced by child development specialists in their institution. For example, P18 stated that “In-service trainings should be organized continuously.”

Table 14

Suggestions Regarding the Need for Trainings to Solve the Problems Faced by Child Development Specialists in Their Institution

Views	f	%
Trainings for teachers should be provided	4	16
Trainings should be provided to raise awareness of families	3	12
Teachers in general education schools should be trained	1	4
No solution offered	17	68

Three people stated that trainings should be provided to raise awareness of families in solving the problems faced by child development specialists in their institution. For example, P6 stated that “Family trainings should be provided.”.

One person stated that trainings should be provided for teachers in general education schools in solving the problems faced by child development specialists in their institution. For example, P6 stated that “Trainings should be provided for teachers in general education schools.”.

Discussion

This study aims to determine the problems faced by child development specialists with bachelor’s degrees working in special education and rehabilitation centers and to present solution suggestions for these problems. In this context, interviews were conducted with 25 child development specialists with bachelor’s degrees working in special education and rehabilitation centers in Konya, Karaman and Ankara, and the problems they faced were determined. The obtained data were analyzed with content analysis and presented in the findings. The data presented in the findings were discussed within the framework of the literature in this part of the study.

Based on the findings of the study, it is observed that the problems faced by child development specialists are related to institution, family, salary, education, and professional competence. The issues within the scope of institution are related to administrators, available resources, and leave processes; the issues related to family concern relationships with them; the salary-related issues are about the insufficient salary; and the education-related issues involve receiving support or consulting an expert when needed, and collaborating with teachers.

Within the scope of the study, the first theme in the findings is seen as problems faced in the institution related to the administrators and managers, and these problems are mostly expressed as insufficient salary for excessive workload, inadequate communication and having conflict with the administrators and managers. It is seen that the most common problem faced regarding the institution's resources is the insufficient materials. It is believed that the participants should express their opinions to the administration on this issue as it is an expected behavior from teachers in the field of special education to tell the administrators about the insufficient materials and to support the improvement in this regard (Council for Exceptional Children, 2009). The participants' solution suggestion for this issue was to increase the number of materials by providing them both personally and through the support of state. On the other hand, it is seen that the most common problem encountered regarding the leave/holiday processes in the institution is that they have to make up for the courses on their leave/holiday days. It is believed that this problem can have an effect that can reduce the motivation of the employees if it continues. Cesur and Köksal-Akyol (2018) stated that the satisfaction levels of the employees and their professional satisfaction are effective on the success of their institution. Taştepe and Köksal-Akyol (2014) also indicated the effect of the work environment on the quality of the work done by child development specialists, and Örüçü and Kanbur (2008) mentioned the effect of the physical elements that employees encounter in institutions on their satisfaction. Given these circumstances, it is believed that resolving these issues is necessary, as this would enable administrators to better understand their personnel and, in turn, enhance staff motivation. Postholm (2012) also supported this idea, stating that positive and understanding administrator approaches affect educators' professional development positively. On the other hand, it was observed that some participants did not offer any solution suggestions regarding problems related to institutional resources. This may be due to the fact that some participants did not experience any problems concerning institutional resources, while others, despite encountering such problems, may not have had any solution suggestions to offer. In this context, it is believed that it is necessary to provide training that encourages problem solving and supports creativity that can produce options for employees who experience problems and is inadequate in offering solution suggestions, and to support development in this regard.

When the second theme of the research findings is examined, it is seen that the most common problem is expressed as the intervention of families in teachers/education processes and their indifference to their children. In the study conducted by Güzel (2014), it was stated that there is not enough communication with families in special education processes and that families do not know their children well enough. What distinguishes this study from other studies in the literature is that in addition to communication processes with families, it is stated that

families intervene in education. The idea of organizing family trainings has been proposed as a solution to this problem. Sütçü (2007) also stated that families should have more active participation in the special education process. Child development specialists, as key actors in family education processes, can support families by preparing and implementing need-based family education programs and conducting periodic evaluations (Tercan & Yıldız-Bıçakçı, 2017). Based on this finding of the study and the relevant literature, the importance of involving child development specialists more actively in efforts to enhance family education and participation in special education and rehabilitation processes is emphasized.

As the third theme of the research findings, it was stated that almost all of the participants considered the salary insufficient for the problem related to salary. Yavuz and Kahraman (2022) also reached information that supports this research finding and also stated that insufficient salary decreases the motivation of child development specialists working in special education and rehabilitation centers. Tüzün (2024) stated that the financial inadequacy of some development specialists is an obstacle for them to participate in the trainings they want. The participants' solution suggestions for this issue included increasing salaries, supervision of salaries by the Ministry of National Education, and the implementation of a base salary. Sadan and Çıkılı (2021) also emphasized the importance of the issue by stating that professionals working in the field of special education should receive salaries appropriate to their performance. On the other hand, it was observed in the study that some of the participants did not offer a solution for salaries. This may be attributed to the fact that, although some participants were dissatisfied with their salaries, they chose to remain silent due to limited employment opportunities in other institutions or sectors. The age of some participants, being in middle or later adulthood, may have played a role in this tendency.

The fourth theme of the research findings was about problems related to receiving support in the institution/being able to consult an expert regarding education-related problems. It was observed that some participants encountered problems in reaching knowledgeable people in the field. There is research information in the literature that teachers working in the field of special education cannot receive the support they expect (Akalin, 2015; Bilen, 2007; Güzel, 2014). In order to solve this problem, it is suggested that the administration provide free support and consultancy services to the personnel. It was observed that some participants had problems in cooperating with teachers regarding education-related problems. Although it is known that child development specialists are important professionals in processes related to children (Doğan-Keskin & Bayhan, 2020), it is known that it is beneficial and necessary for all personnel dealing with children to work in cooperation in meeting the needs of children on time and supporting their development (Huri et al., 2020; Reeves et al., 2017; Yavuz & Kahraman, 2022).

As the fifth finding of the study, it was stated that the majority of the participants do not consider themselves competent in problems related to professional competence. This can manifest itself in different fields in the literature. For example, Şişman and Arı (2009) stated that some of the people working with children with special education needs were insufficient in establishing effective communication with the child. The participants' solution suggestion on the subject was to provide trainings to teachers. Bayrı (2022) also stated that teachers should have certain competencies in order to be successful in their profession. It is considered important for people working in the field of special education to have high professional competencies in this respect.

Within the scope of the study, participants were asked to express their views on the specific areas in which they would like to receive further training. As a result, the participants stated that they wanted to receive training on various subjects such as education of individuals with autism spectrum disorder, behavioral problems, play therapy, toilet habits, Montessori, communication with families. The reason for the researchers' needs for so many additional trainings may be that some of the participants graduated from open education and some of the participants, although they were formal graduates, did not take enough courses in their university curriculum regarding special education and working knowledge. When the literature was examined, Doğan and Tatık (2014) also stated that people working in the field of education want support in receiving field-specific trainings. On the other hand, it was observed in the study that some of the participants did not request training to improve themselves and did not offer a solution proposal on the subject. It is believed that this may be due to the fact that the participants who gave the relevant responses were older individuals, and since interviews with some participants could not be conducted face-to-face, this limitation may have led them to refrain from offering solution suggestions for the issue in question.

The literature includes studies on child development specialists employed in different institutions, for instance, those working in hospitals (Taştepe & Köksal-Akyol, 2014) and those serving within the Ministry of Family and Social Policies (Cesur & Köksal-Akyol, 2018). In addition, it is noteworthy that there is a limited number of studies on special education and rehabilitation centers as another field of study for child development specialists. A related finding is presented in the study by Yavuz and Kahraman (2022), which addresses issues such as child development specialists in rehabilitation centers feeling competent and needing additional training, although it does not include any solution suggestions from the participants. The different aspects of this study from

similar studies in the literature are that it was conducted with a total of 25 participants in three different cities and that it included various solution suggestions from the participants. The study is important in terms of addressing a limited topic and also makes positive contributions to the literature with its innovative and up-to-date aspects.

In addition to the research findings and information given above, the study is limited by the characteristics measured by the questions in the interview form used in the study, the people interviewed, the duration of the interviews, the interview management skills of the author who conducted the interview, and the fact that the interviews were conducted with participants who could be reached from three cities, Konya-Karaman and Ankara. The fact that the interviews with the participants in Konya and Ankara were conducted via WhatsApp is another limited aspect of the study.

Conclusion

As a result of the study, it was found that:

1. Child development specialists with bachelor's degrees working in a special education and rehabilitation centers basically experience problems related to the institution, family, salary, education and professional competence.
2. Child development specialists would be willing to receive training if such opportunities were provided within their institutions as a means of professional development.
3. Child development specialists with bachelor's degrees working in a special education and rehabilitation centers have suggestions for solving some of the problems they face.

Suggestions

Suggestions for Future Studies

This study was conducted with 25 participants working in special education and rehabilitation centers in Konya, Karaman and Ankara. It can be conducted with more participants from other cities in Central Anatolia Region. Similarly, the study can be conducted with participants from different regions and the results between regions can be examined and workshops can be organized on the possible reasons affecting the results.

Suggestions for the Curriculum

1. In the course contents given to child development undergraduate students within the university education curriculum, possible problems that they may experience in special education and rehabilitation centers can be given in the form of scenarios with the use of methods such as creative drama to increase their knowledge and awareness levels.
2. Possible problems can be presented to child development undergraduate students in the form of scenarios within course content, and techniques such as brainstorming can be used to help them generate potential solutions. This approach can expand the range of solution options, which can then be organized as concept maps to address the identified problems.
3. The concept maps created as a result of the students' work can be saved as a PDF and can be used for the benefit of more people.
4. It can be suggested that course content be enriched and delivered both theoretically and practically, focusing on family education and communication, as well as understanding the general characteristics of families with children who have disabilities.
5. In order for undergraduate child development students to consider themselves more competent in the field, practice and internship opportunities for special education and rehabilitation centers can be increased during their undergraduate period.

Suggestions for Institutions

1. In this study, it was observed that child development specialists working in special education and rehabilitation centers have problems with administrators and managers in the institution. To address these issues, it is suggested that administrators and managers in institutions be selected from among professionals within the field, and that periodic evaluations through employee satisfaction surveys be conducted.
2. In this study, it was observed that child development specialists have problems with institutional resources (materials). In order to solve these problems, encouraging the use of waste materials and allocating a certain budget for resources by the institution every month can be suggested.

3. In this study, it was observed that child development specialists have problems with leave/holiday processes. It is important for institutions to increase their personnel-focused work to solve these problems. In this context, selecting administrators from the field can be presented as a solution suggestion. It can be suggested that a unity be reached for each institution by examining the legislation and regulations. In addition, 2-3 people can be trained in each institution to provide compensations and be assigned as compensation teachers.
4. In this study, it was observed that child development specialists have problems in their relationships with families. In order to solve these problems, it is suggested that seminars and conferences on effective communication techniques be organized for families and teachers in institutions. It is also suggested to prepare an individualized education program for families and ensure their active participation in the education process. In addition, it is suggested that child development specialists should work actively and continuously in cooperation with psychologists, psychological counseling and guidance units to ensure that families accept the situation from the moment they come to the institution with their children, are informed about the process, know their child correctly, know their competencies and fulfill their responsibilities.
5. In this study, it was observed that child development specialists working in special education and rehabilitation centers have problems regarding salaries. It is suggested that the requests for funds and support made to institutions be increased in order to solve these problems. It is also believed that taking steps for additional budget support and giving higher salaries to the personnel by the administrators will be effective.
6. In this study, it was observed that child development specialists have problems in terms of receiving support and cooperation. In order to solve these problems, consultancy systems can be established for the institution for the support of the personnel within the institution. Social activities where they can carry out cooperation activities within the institution, small group studies such as project production, etc., and fun team competitions can also be organized. Events, dinners, entertainments and raffles can be organized for institutional belonging, and practices for effective communication techniques can be carried out continuously.
7. In this study, it was observed that child development specialists have problems in terms of professional competence. As a solution to this problem, it can be suggested that more courses related to the field should be offered to students during the undergraduate period before professional life and that the needed educational support should be provided face-to-face. It is believed that this will increase the professional competence of individuals. In business life, pre-service and in-service trainings can be provided by field experts in the form of modules at regular intervals and it can be suggested to support the increase of the level by making evaluations and feedbacks after each module. In this process, case discussion meetings can be organized several times a month by receiving supervision support from trained personnel.

References

- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri [Opinions and needs of mainstream classroom teachers about classroom management]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 215-236. <https://doi.org/10.21565/aeubfoed.24224>
- Arucan, D. (2008). *Özel özel eğitim kurumlarında ve kız meslek liselerinde görev yapan çocuk gelişimi ve eğitimcilerinin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [The burnout levels of child development and education specialists in private special education schools and girls vocational high schools according to various variables] (Tez Numarası: 219653) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli [Miles-Huberman model in qualitative data analysis]. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Bayrı, S. (2022). *Özel eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program okuryazarlık durumları ve özel eğitim özel alan yeterliklerinin incelenmesi* [Examining the curriculum literacy status of teachers working in special education institutions and their special education special field competencies] (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri* [Primary school teacher's opinions about the problems they are facing during the integration activities and their solution proposals] (Tez Numarası: 211466) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* [Scientific research methods] (4th ed.). Pegem Yayıncılık.
- Cesur, E., & Köksal-Akyol, A. (2018). Aile ve sosyal politikalar bakanlığı'nda çocuk gelişimci olmak [Being a child development specialist in the ministry of family and social policies]. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 245-269.
- Charman, T., Pickles, A., Simonoff, E., Chandler, S., Loucas, T., & Baird, G. (2011). IQ in children with autism spectrum disorders: Data from the special needs and autism project (SNAP). *Psychological Medicine*, 41(3), 619-627. <https://doi.org/10.1017/s0033291710000991>
- Christensen, L., Johnson, B., & Turner, L. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* [Research methods design and analysis] (A. Aypay, Trans.; 3rd ed.). Sistem Yayıncılık.
- Chuvarayan, Y., Finger, R. P., & Köberlein-Neu, J. (2019). Economic burden of blindness and visual impairment in Germany from a societal perspective: A cost-of-illness study. *The European Journal of Health Economics*, 21(1), 115-127. <https://doi.org/10.1007/s10198-019-01115-5>
- Council for Exceptional Children (2009). *CEC professional standards*. <http://www.cec.sped.org/Standards>.
- Crouch, A. T., (2019). Perceptions of the possible impact of dyslexia on nursing and midwifery students and of the coping strategies they develop and/or use to help them cope in clinical practice. *Nurse Education in Practice*, 35, 90-97. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.12.008>
- Doğan-Keskin, A., & Bayhan, N. P. (2020). Çocuk gelişiminin dün, bugün ve yarın [The past, present, and future of child development]. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 881-900. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043242>
- Doğan, B., & Tatık, R. Ş. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi [Identification of preschool teachers' needs for inservice training]. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27(1), 521-539. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2418>
- Doğru, S., Cepdibi, S., & Yıldırım-Doğru, S. S. (2020). İşitme engelliler ilkokullarında kullanılan Türkçe kitaplarındaki etkinliklerin görsel okuryazarlık becerileri açısından incelenmesi [Investigation of the activities in Turkish textbooks used in primary schools for deaf in terms of visual literacy skills]. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1421-1435. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.786995>
- Fidan, T. & Öztürk, İ. (2015). Perspectives and expectations of union member and non- union member teachers on teacher unions. *Journal of Educational Sciences Research*, 5(2), 191-220. <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2015.52.10>
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar* [Problems the classroom teachers who have mainstreamed students in their classes

- face] (Tez Numarası: 355918) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hashino, K., Iida, J., Iwasaka, H., Ito, N., Sakiyama, S., Kitera, K., S., Kitera, K., Matsumoto, H., Tsujimoto, H., Ikawa, G., & Kishimoto, T. (1997). A study of cognitive development and behavior problems in mentally retarded children. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 51(2) 57-65. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.1997.tb02908.x>
- Huri, M., Aslan, F., Seyhan, K., Aki, E., & Kerem-Günel, M. (2020). Çocukluk dönemi habilitasyon uygulamaları [Habilitation interventions in childhood]. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 8(1), 85-90. <https://doi.org/10.30720/ered.623870>
- Kıral, B. (2021). Nitel araştırmada fenomenoloji deseni: Türleri ve araştırma süreci [Phenomenology design in qualitative research: Types and research process]. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 92-103. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/jret2021_10.cilt_sayi4-pages-93-104.pdf
- Koçak, F. (2020). Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle çalışan öğretmenlere problem davranışlarla baş etme becerisi kazandırmaya dönük olarak hazırlanan eğitim programının etkililiği [The effectiveness of the training program developed for teachers working with individuals with autism spectrum disorders (ASD) to gain managing and dealing skills with problem behaviours] (Tez Numarası: 659569) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kritzer, K. L. (2009). Barely started and already left behind: A descriptive analysis of the mathematics ability demonstrated by young deaf children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14(4), <https://doi.org/10.1093/deafed/enp015>
- Lewandowski, L., Gathje, R. A., Lovett, B. J., & Gordon, M. (2013). Test-taking skills in college students with and without ADHD. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 31(1), 41-52. <https://doi.org/10.1177/0734282912446304>
- Luckasson, R., Borthwick-Duffy, S., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., Craig, E. M. (P.), Reeve, A., Schalock, R. L., Snell, M. E., Spitalnik, D. M., Spreat, S., Tassé, M. J., & The AAMR AD HOC Committee on Terminology and Classification. (2002). *Mental retardation: Definition, classification, and systems of supports* (10th ed.). American Association on Mental Retardation.
- Merriam, S. (2014). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği [Regulation of the Ministry of National Education on Special Education Institutions]. (2012). *T. C. Resmi Gazete* (28296), 18 Mayıs 2012, 1-15. https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06103840_Ozel_EYitim_KurumlarY_Yonetmeli_Yi.pdf
- Norris, M., Aman, M. G., Mazurek, M. O., Scherr, J. F., & Butter, E. M. (2019). Psychometric characteristics of the aberrant behavior checklist in a well-defined sample of youth with autism spectrum disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 62, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2019.02.001>
- Oaten, M., Stevenson, R. J., & Case, T. I. (2011). Disease avoidance as a functional basis for stigmatization. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 366(1583), 3433-3452. <https://doi.org/10.1098/rstb.2011.0095>
- Örücü, E., & Kanbur, A. (2008). Örgütsel-yönetimsel motivasyon faktörlerinin çalışanların performans ve verimliliğine etkilerini incelemeye yönelik ampirik bir çalışma: Hizmet ve endüstri işletmesi örneği [An empirical study for determining the affects of organizationalmanagerial motivation practices on the performance and productivity of the workers: Example of service and industry company]. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(1), 85-97. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/145980>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği [Special Education Services Regulation]. (2018). *T.C. Resmi Gazete* (30471), 7 Temmuz 2018, 30471 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Pagliaro, C. M., & Kritzer, K. L. (2010). Learning to learn: An analysis of early learning behaviours demonstrated by young deaf/hard-of-hearing children with high/low mathematics ability. *Deafness & Education International*, 12(2), 54-76. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1179/146431510X12626982043723>
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research.

- Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Park, J. H., Faulkner, J., & Schaller, M. (2003). Evolved disease-avoidance processes and contemporary anti-social behavior: Prejudicial attitudes and avoidance of people with physical disabilities. *Journal of Nonverbal Behavior*, 27(2), 65-87. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1023/A:1023910408854>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Picard, D., Jouffrais, C., & Lebaz, S. (2011). Haptic recognition of emotions in raised-line drawings by congenitally blind and sighted adults. *IEEE Transactions on Haptics*, 4(1), 67-71.
<https://doi.org/10.1109/toh.2010.58>
- Postholm, M. B. (2012) Teachers' professional development: A theoretical review. *Educational Research*, 54(4), 405-429. <http://dx.doi.org/10.1080/00131881.2012.734725>
- Reeves, P. M., Pun, W. H., & Chung, K. S. (2017). Influence of teacher collaboration on job satisfaction and student achievement. *Teaching and Teacher Education*, 67, 227-236.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.06.016>
- Rojahn, J., Matson, J., Lott, D., Esbensen, A., J., & Smalls, Y. (2001). The behavior problems inventory: An instrument for the assessment of self-injury, stereotyped behavior and aggression/destruction in individuals with developmental disabilities. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 31(6), 577-588. <https://doi.org/10.1023/a:1013299028321>
- Sadan, A., & Çıkılı, Y. (2021). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerinin belirlenmesi [Determining the expectations of teachers working in special education and rehabilitation centers from the founder or manager]. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-11. <https://uleder.com/index.php/uleder/article/download/5/6>
- Sağıroğlu, N. (2006). *Özel gereksinimli bireylere sahip ailelerin çocuklarının devam ettiği özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden beklentileri [Expectations of the families (parents) with special needed individuals from the special education and rehabilitation center]* (Tez Numarası: 211311) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini okullarda uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi [An evaluation of educational psychologists perspectives on practices of their duties in schools related to the turkish special education legislation]* (Tez Numarası: 217359) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şişman, M., & Arı, A. (2009). Kırgızistanda eğitimin temel problemleri ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı [Fundamental problems of kyrgyz education system and in service training necessities of teachers]. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 133-147.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/843298>
- Taştepe, T., & Köksal-Akyol, A. (2014). Hastanelerde görev yapan çocuk gelişimcilerin çalışma ortamları ile mesleklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi [Analysis of views by child development specialists employed working in hospital on their work profession & environments]. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-54. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000045
- Tercan, H., & Yıldız-Bıçakçı, M. (2017). Sağlık bilimlerinde transdisipliner yaklaşım içerisinde çocuk gelişiminin rolü [The role of the child development specialist within a transdisciplinary approach in health sciences]. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 3(1), 157-168.
- Tüzün, M. (2024). *Çocuk gelişimcilerin mesleki gelişimlerinin incelenmesi üzerine nitel bir araştırma [A qualitative research on professional development of child development]* (Tez Numarası: 873934) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Wray, J., Aspland, J., Taghzouit, J., & Pace, K. (2013). Making the nursing curriculum more inclusive for students with specific learning difficulties (SpLD): Embedding specialist study skills into a core module. *Nurse Education Today*, 33(6), 602-607. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.07.009>
- Yavuz, E. C., & Kahraman, Ö. G. (2022). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çocuk gelişimci olmak [Being a child development specialist in special education and rehabilitation centers]. *Tophum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 811-840. <https://doi.org/10.33417/tsh.979999>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative research methods in the social sciences]*. Seçkin Yayıncılık.

Appendices

Appendix A

Demographic Information Form

1. Age: ()
2. Gender: Female () Male ()
3. How many years have you been working in special education and rehabilitation centers in total?
0-2 years ()
2-4 years ()
4-6 years ()
More than 6 years ()
4. In which city do you work?
Karaman ()
Konya ()
Ankara ()
5. How many years have passed since you graduated with a bachelor's degree in child development department?
0-2 years ()
2-4 years ()
4-6 years ()
More than 6 years ()
6. Please write the name of the university you graduated from.
(.....)

Appendix B

Interview Form For Identifying the Problems Faced by Child Development Specialists with Bachelor's Degrees Working in Special Education and Rehabilitation Centers

Q1. What problems do you face in your institution related to the institution /administration/management? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q2. What problems do you face in your institution in relation to the families? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q3. What problems do you face in your institution regarding financial matters/salary? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q4. What problems do you experience in your institution regarding leave or holiday processes? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q5. What problems do you face in your institution regarding materials/resources? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q6. What problems do you face in your institution regarding receiving support or being able to consult an expert? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q7. What problems do you face in the process of collaborating with other educators/teachers in your institution? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q8. What problems do you face regarding considering yourself competent/feeling competent in your institution? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q9. If you were to receive training to improve yourself, in which area(s) would you prefer to receive it? Please explain.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.

Q10. What are your solution suggestions for the problems you have mentioned? Please explain in detail.

Do you have anything to add or any other problems you have experienced? Please explain.